

zeruko **ARGIA**

1976-Otsaila-8 - XXVI garren urtea 674 zenbakia

P. N. V.
EUSKAL ALDIZKARIEI

BARRA SELECTA

A close-up photograph of a ham, likely a Jamon Serrano, with a label that prominently displays the words "JAMON" and "OCIDO" in large, bold, black letters. The ham is partially visible, showing its characteristic shape and texture. The background is dark and out of focus.

FOIE GRAS

MINA

A MANOS DE CERDO

Jabea:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoi-
ko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22

Telf. 41-95-88

Zuzendaria:

Kaietano Ezeiza Iturriza

Antolatzaileak:

Donato Unanue, Mikel Atxaga
eta L.A. Aranberri

Berri-emaleak:

M. Bujanda (Iruñia), Odile Kru-
zeta (Eibar), L. Baraiazarra
(Markina), Axari (Idiazabal),
Idiakez (Deba), Alix Trueba (Ka-
rrantza), Etxetxukoak (Herrera),
Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Ize-
ta (Baztan), Uztarri (Oizartzun),
Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Ha-
rri (Zestoa), Murumendi (Bea-
sain), Katazuri (Durango) eta
abar.

HARPIDA SARIA:

Barruan	600 pezeta
Korreo batasuneko herrietan	800 pezeta
Atzerrietako beste herrietan	1.100 pezeta
Airez	1.700 pezeta
Salmenta (ale bakoitza)	20 pezeta

Moldiztegia eta idazkola:

«Graficas Navasal»
Camino de las Canteras, s/n.
IRUINEA
D.L.: 80-1963

EUSKAL ALDIZKARIAK BERRITZEN ... 3

**P.^aN. V.^aMADRILGO BATZARREAREN
BERRI ... 6**

**EKONOMIKO KRISIATIK ERTETEN,
Bakaikoa ... 8**

**JOHN VANDERVEKEN EUSKAL
HERRIAN, M. Ugalde ... 9**

ELIZA ... 12-13

**MAISUAK TRATU HOBERIK ESKA-
TZEN DU, M. Ugalde ... 14**

OSASUNA DIRUZ EROSTEN DA ... 15-16-17-18

**JOLASAK HAURRA MUGATZEN DU
(III), Iñaxi ... 19**

**J. R. ETXEBERRIA-EUSKARA TEKNI-
KOA, Mendiaga ... 23-23**

BULEBAR IREKIA, Amatiño ... 25

EUSKAL HERRIETATIK ... 26-27

KULTURA GAIAK ... 28-29-30-31

zeruko **ARGIA**

BAKOITZAK HARPIDA

BERRI BAT

GEHIAGO EGINGO BALU

ORDUAN BAI ONDO

IZEN-DEITURAK

ZUZENBIDEA

HERRIA

PROBINTZIA

EUSKAL ALDIZKARIAK BERRITZEN

«Euskal Kazetaritzaren Urtea» deituraz bataiatu genuen 1976garrengo urtea. Euskal kazetagitza lehendik inor ihardun ez zelako ez genuen idatzi hori. Ia ehun urte baditu euskal kazetaritzak. «Eskualduna» deitu aldizkaria 1887garrenerako sortua zen.

Baina euskal kazetaritzak ez du behar bezala indartzeko girorik izan. Bizirik irauteak eman dio nahiko lan. Kazetaritzak ez ezik Herriak berak ere lanik aski izan du bizirik irauteko.

Gerra aurretik izan zuten zuzperraldi hark iraun izan bazuen beste kuku batek joko zuen kuku. Egiten ziren euskal lan eta liburu bakanek ere oso gordean egin behar izaten ziren ondoko urtetan.

Euskaldunok ez dugu euskaraz irakurtzen eta idazten ikasteko aukerarik izan. Gaurregun ere ikastoletan eta gau-eskoletan dabilen mordoska batek bakarrik du egokiera hori. Ez dugu kultur-hizkuntza eta kazeta-hizkuntza bat sortzeko girorik eta erraztasunik izan.

Bestalde erdi hilik den Herrian ez daiteke kazetaritza indartsurik sor. Herri bizitzaren lekuko eta distira da kazetaritza. Erdi hilik eta erasopean den Herrian erdi hilik eta erasopean da kazetaritza ere.

Aldizkariak eta argitaldaria sortu eta bizirik gorde dituztenek meriturik eta ohorerik franko badute, noski.

Kazetaritzak, ordea, bizi den zerbait izan behar du. Gaur argitaratu den egunkari edo astekari bat ez daiteke berriro bihar argitara eman. Ez daiteke biharko jaso. Ez daiteke berrargitara.

«Euskal Kazetaritzaren Urteak» horixe besterik ez zuen adierazi nahi. Azalez eta mamiz ziren gaurkotu eta berritu beharrean gure aldizkariak. Urtearen hasera baino lehen ekin zion egiteko horri GOIZ ARGIK. Urtearekin batera hasi zen berritzen ZERUKO ARGIA. Urtearen lehen aletik hasi da berritzen ANAITASUNA hamabostekaria ere. Azala, egitura, letra eta papera berri berriak ditu hamabostekari honek. Mamiz aldatzeak eta berritzeak ematen ditu lanik haundienak. Hori ez daiteke bapatean egin. Alez ale berritu behar dira. Mami aldetik ere bakoitzak urrats berri bat eman nahi izan duela ez daiteke uka, ordea.

Herri bizitza indartzen, idazteko askatasuna gehitzen eta euskal kazetariak sortzen diren neurrian hobetuko dira ezpairik gabe. Ezeren okerrik eta atzerapenik ez dela asko berritu eta gaurkotuko dira, noski, urte honetan.

Eta berritzeko, kulturgintzan, sindikalgintzan, herrigintzan, politikagintzan eta abarretan lanean ari direnek haintzakotzat hartu behar dituzte euskal aldizkariak. Haintzakotzat hartu beharko zituzkeen norbaitek hala ez baditu hartu ere haintzakotzat hartzen hasi den jenderik bada. Batzarre eta mahai inguru denetara ez bazaie hotsegin ere, batzutura, erdal aldizkaririk famatuenekin batera dei-tuak izan dira.

Hori da bidea. Erdal ikuspegiz moldatzen diren erdal aldizkariak indar ematea euskal politikagintza koxkorra izango litzateke. Euskal ikuspegiz egiten den aldizkariren bat eskatzen du une honetako politikagintza jatorrak, agian. Horretan diharduenik bada, noski.

Euskal kazetaritzan ari den inorekin hitzegin duten ala ez, ez dakigu. Euskal kazetaritza ahultzeko eta zapuzteko bide bilakatzen den erdal aldizkaririk «euskaldunena» ere ez bait daiteke onar. Ez gaitezke zulo horretan eror. Arrisku horretatik gorde gaitzala zentzuak eta elkar-lanak.

EUSKAL KAZETARITZA

**Bizkor egoki eta sendoa
izan dezagun**

Egizu harpide berri bat

ZERUKO ARGIA

IZEN-DEITURAK

ZUZENBIDEA

HERRIA

PROBINTZIA

● «Euskal Herriak bere industria eta bere politika berezia duen bezalaxe behar du eta nahi du Unibertsitatea... Oso premiak beharra da Euskal Herriak berea izango den unibertsital distrito bat. Euskal Herriko Hego aldeko lau probintzien unibertsital distrito» (Z.A.).

● «Harrigarria da. Espainiako Estatuari zergak ordaintzen dizkion guztiak du bere eskualdean edo regioan Unibertsitatea. Euskaldunok bakarrik ez dugu. Bestalde gu gara Estatuaren kutxatilik gehien betetzen ditugunak» (Z.A.).

● «Unibertsitaterik gabe askatuko ez dituen korapiloak baditu Euskal Herriak. Nekazaritzan, ganaderitzan, industrigintzan, hirigintzan, herrigintzan eta abarretan dituen arazoak ez ditu Unibertsitaterik gabe zuzenduko» (Z.A.).

● «Batasunaren alde ari diraneko aitzekiz beren burutik ateratako itz-itxura berriak idazten dizkigute. Ori ezta batasunaren alde jokatea, ori «euskera» berri bat sortzea litzake» idatzi du Zatarain dar Ambrosi'k. «Euskera berria» sortzeko eskubidea berak bakarrik zuela uste ote zuen, bada?

● «Gure aldizkariak ere, zorretan itota daudela esaten digute; baiña geroago ta apaiñago agertzen zaizkigu asterokuok», aitortu digu D. Nemesio Etxanizek etsipenezko lan batean. Eskupekoa eman nahi duenak edo ondasunak nori utzirik ez duenak badaki nori eman eta utzi, beraz.

● Jesus Gaztañagak, Euskal Herriko kontu-eskale famatuak, Gipuzkoako Eliza-erakundeak duen katekesis-batzordeari konturik zorrotzenak eskatu ondoan Zeruko Argiako zenbait idazle inkisidoretzat jo du. «Zozoak bele-ari ipurbeltz».

«Jardunaren jardunez eta lanaren lanez lorturik da, Gipuzkoan behintzat, Gotzaitagitik irteten diran itzaldigai ta idaztirik geienak euskeraz ere artzea». Besterik gabe nahikoa ote da

«Eliza alfabetatua» dela esateko? Ez ahal du Eliza-Erakunde horrek besteren itzulpenez baliatu behar izaten? Andregai batek baino gehiagok hartu du senargaiaren lagunak idatzitako karta.

● Ganaduak nun zer prezio egiten duen jakiteko «GOIZ ARGI euskaldun asterokoa artzea naikoa» da, dio Baserrik «Mi atalaya montañeran». Alde ederra zegok «Goiz Argi» irakurriz jakin edo ferian txuleta eder bat, lagunartean, janaz jakin!

● «Euskal Herrian gauzak zerbaite-tan aldatzen hasiak direla dirudi. Horrela pentsa erazten didaten gauzak milaka dira... Herenegun, musikazko ez den kontzertu bati buruz zerba-it galdetzean, agintari batek Historiak ez

duela bueltarik esan zuen publikoki. Gaur, aldiz, jaun berbera estatutu delako batez mintzo da. Ez, beharbada, batzuk nahiago luketen E majuskulako Estatutuaz, baina estatutu batez behinik behin», dio Xabier Kintanak EGUZKIA NORA, ZAPIAK HARA deitu artikuluan.

● «Komunismoa dela Elizaren etsa-rik haundiena eta, «Kapitalismoa» ba-besten duen Alderdi politikoei bere laguntza eta babes emateko tenta-zioa izan dezake... Ez gaitezen itsutu «Katoliko» izeneko Alderdi politikoe-kin» idatzi du Arostegi jaunak. Izan ere honelako senar-emazteen kutun-keriak arriskugarri, eskandalagarri eta zapaltzaile bilakatzen dira herriaren-tzat.

BERRESALE

Agur, Euskal Unibertsatariok

Badakizue Ferrer Pi, Deustuko erretore ohia, Madrilera joan zela. Han Espainiako jesuita guzien buru egin zuten. Aspaldi entzuna genuen zurrumurrua egiazkotzat agertu da: Ferrer Pik Deustuko Unibertsitatea Madrilera jesuiten azpian (bere azpian) jarri nahi duela, alegia.

Helburu hortara iristeko, Deustuko Unibertsitatea probintziartekotu (interprobinzialdu) gura du. Ferrer Pi beraren zaipean, bildua da egun hauetan zenbait jesuita, probintziartekotasunaren (interprovincialización) bideak aztertu eta atontzeko.

Ondorio ikaragarria izango luke probintziartekotasun honek: Deustuko Unibertsitatea Madril-en (Ferrer Piren) esanetara jarriko litzateke, euskal giroaren kontrako indarrak sendotu eta azken finean unibertsitate hau Euskal Herria desegiteko tramankulu bilakatuko litzateke.

Une larrian gaude, bada. Orain dugu ordua, zinez eta benetan unibertsitate honetan borroka asko ondoren erdietsitako euskal giroa babesteko eta defenditzeko. Bipil eta tinko ezbagara jokatzeko, gure orain arteko solasa guziak berriketa hutsa izanen dira.

Larrialdi honetan jokabide bizkorretara jo dezagun. Hona hemen zenbait proposamendu:

1) Aita Generalari idatzi:
Rdo. P. Pedro Arrupe
Borgo S. Spirito, 5
00193 Roma (Italia)

2) Rdo. P. Jose Oñate-ri ere bizileku berdinerara. Hau Aita Arruperen aholkulari duzue; jatorra da oso, euskalduna, Durangon jaioa.

3) Francisco Egaña
Ayala 3, Ado. 566
Bilbao 8

Hau da euskal jesuiten buru. Idatz honi edo telefonoz dei egin:

4) Ferrer Pi berari idatzi, gure eritzia agertuaz
Avenida de la Moncloa 6
Madrid 3

5) Unibertsitatean

Pankartaz bete ibilbide guziaz, Euskal Herriaren kalterako zer ari diren prestatzen jendeak jakin dezan.

6) Berehalako erantzun egokirik ez bada jasotzen, huelgak antola.

7) Ferrer Pi Bilbora etor baledi, demostrazioak egin unibertsitatean.

P. N. V.

MADRILGO BATZARREAREN BERRI

EUSKAL ALDIZKARIEI

Bost partidu demokrata bildu dira oraindik orain Madrilen. Aurrez beste bi batzarre izan dituzte. Baina isilik eta gordean egin zituzten aurreneko biak. Monserraten lehenengoa, Valencian bigarrena. Hirugarrena hau, ordea, baime-nik eskatu gabe, baina batzarrea egingo zutela argi eta garbi Gobernuari adie-rariz. Gobernuak ez zuen debekatu. Ordezkariei begiraldeak bidali zituen.

Madrilgo batzarre honen berri eman zaigu Donostian, otsailaren 3an, gaueko 8etan. Euskal kazetarioi bakarrik deitu zitzaigun. Euskal Herrian lehen aldiz ger-tatzen dela uste dugu hori. Euskara hutsean egin zen elkarrizketa guztia. Es-kertzekoa da benetan P. N. V.ko ordezkariak euskal kazetariokin izan duen arreta. Azkeneko muktizak izaten ohiturik gaudenontzat pozkarria eta esker-garria da benetan.

Batzarrean ziren FEDERACION PO-PULAR DEMOCRATICA; IZQUIERDA DEMOCRATICA; PARTIDO NACIONA-LISTA VASCO; UNION DEMOCRATI-CA DE CATALUÑA; eta UNION DE-MOCRATICA DEL PAIS VALENCIANO, bost partidu demokrata hauek, hitzal-di eta elkarrizketen ondoan, puntu hauek onartu zituzten:

● Espetxeratu eta atzerriratu guz-tiak etxeratzeko amnistia; biltzea, el-kartzea eta iritzi-emeata debekatzen dituen legea desegitea; hauzitegi be-reziak eta heriotz-epaia kentzea; par-tidu eta sindikatuen askatasuna ema-tea eta abar.

Baina ez dira une honetan behar beharrezkoak ditugun eskaera hutse-tan geratzen. Politikazko beste irten-bide eta antolamendu bat eskaintzen diote herriari.

ANTOLAMENDU

Antolamendu horretan, gure iritzi-rako, hauek dira pundurik narbarme-nenak:

a) Estatuak federal egitura izan dezala, baina herrien eta eskualdeen eskubideak eta egitekoak bereziz. Fe-deralkuntza hau ez litzateko nazio di-ren herrietan eta eskualde soiletan berdina izango.

b) Espainiako mailan agintea bi eratako parlamentuetan izango litzateke. Pertsonen dagokiena bata, he-rrialde eta eskualdeei dagokiena bes-tea.

d) Erilijioan askatasuna eta Esta-tua inongo fedeari lotua gabea izan ditzagula.

e) Langileek izan dezatela nahi di-tuzten sindikatuak sortzeko eskubi-dea.

BIDEAK

Antolamendu honetara iristeko bi-de eta baldintza hauek ipintzen dituz-te:

a) Hau guztia burutuko duen ba-tzarre eraikitzaile edo konstitutzalea. Batzarre hau osatzeko hauteskunde orokor bat egin behar da. Alderdi edo partidu guztiek hartu behar dute par-te: denak, askatasun osoz, eta inor baz-tertu gabe.

b) Lehengoarekin eteten den be-zain azkar Herrialde bakoitzak bere Go-bernua izango du. Herrialde bakoitzean diren Alderdi guztiek osatuko dute He-rrialde bakoitzeko Gobernuak. Referen-dum bideari muzin egiten zaio, beraz. Hau egiteko beharrezkotzat jotzen bait da lehen aipaturiko Batzarre eraikitzaile hori sortzea.

d) Gaurko erakunde eta antolamen-du guztia desegin behar da, kaltegarri-tzat jotzen bait da egiazko demokrazia-ren sorrerarako.

EUROPA

Azkenik Europa aipatzen da Madrilgo Batzarreak izenpetuen agirian. Ez da Es-

tatuena Europa onartzen, Herrien Europa baizik.

Europa Batuan Espainia sartzea be-harrezkotzat jotzen da. Baina horreta-rako demokraziako baldintza hauek de-nak bete behar ditu aurrena.

ELKARRIZKETAN ARGITUAK

Madrilen bildu diren partidu hauek ez dute elkarte bat sortu, bakoitzak be-re nortasuna eta askatasuna gordetzen ditu. Elkarrekin lan egiteko beharrez-kotzat jotzen dituzten punduetan baka-rrik bateratu dira.

Puntu hauek hezurmamitzerakoan hitzegin eta erabaki beharko litzateke zer-nola zehaztu eta burutu. Federal-kuntzarako, esate baterako, oinarri sen-do batzuk eskaini beharko litzateke. Ita-liako era ahuntzaren gauerdiko eztula iruditzen zaie.

Espainiako Estatuaren federalkun-tzan ari garelarik euskaldunok Hego al-deko lau Probintziak batera hartzen di-ra.

Nafarroa barruan delarik gutxienez, 1936ko Estatuan ziren eskubideak onartzen dira, hasteko.

Euskal Herrian diharduten Espainia-ko partiduen sukursulak Euskal Herria-ri dagokion erakunde berezi bat behar dute Euskadiko Gobernuan parte izan nahi baldin badute.

Euskal Herrian diren eta sortu dai-tezkeen euskal partidu guztiek izango dute bitarteko Gobernu horretan par-te.

Atzean geratu ez daitezen beharrez-kotzat jotzen dute horrelako harrema-nak izatea. Gerra aurrean gertatu zena gerta ez dadin.

Urrats, epe eta antolamendu hauek probisionalki onartzen dira aldi bate-rako. Herriak beste zerbait erabaiki-tzen ez duen bitarteko bakarrik ba-lio dute.

Hauek izan dira P.N.V.ko ordezkariak agertu dizkiguten puntu eta gaiak Do-nostiako elkarrizketan. Herriaren one-rako direlakoan erositako prezioan sal-tzen ditugu.

PORTUGAL

Europako zenbait alderdi sozialisten buruzagiak biltzen ziren bitartean Soares, Portugaleko Alderdi Sozialistaren buruzagia, Ipar Amerika aldera urrera-
tu zen. Gertaera honek, han hemen, reazio asko sortu du. Soares geroz eta gehiago Ipar Amerikaren mantu-
pean biltzen da. Dirua hortik etorriko zaio, izan ere. Ipar Amerikarekin batera Ale-
mania ere laguntzaile ona du.

Pariseko biltzarrera joan bazen Ale-
maniako «sozialistak» mindu egingo zi-
ren. Parisa joatea Mitterranden bidea
onartzea izango zen. Eta azken aldi ho-
netan Frantziako eta Alemaniako sozia-
listen artean eztabaida ugari bada, ba-
tek bestearen jokabidea gaitzestuz. Ez-
tabaida horretan Soaresek neutral azal-
du nahi izan du. Neutraltasuna lortu
duenik ez da gauza segurua, ordea. Ne-
re ustez ez behintzat.

TURKIA BITXIA

Bitxikeriak entzuten eta ikusten ez
gara ez mundu honetan aspertuko. Be-
ti gertatzen, da harrimena apurtuko
duen zerbait. Turkia horrelakorik ere
bada. Munduan izan eta diren idazle
onenetako obrak saltzea galerazi
egin dituzte. Dickens, Gogol, Camus,
Dostoievski eta beste idazle batzu ga-
leraziak izan dira. Ez pentsa idazle
hauk denak ezkerrekoak direnik, tar-
tean eskubikoak ere badira. Erabakia
hartu duen ministro hori, beraz, minis-
troa ez ezik ere astazakil ederra dela
pentsatu behar da.

MITTERRAND ETA EUROPA

Tindemans, Belgikako buruzagiak Eu-
ropaz egin duen txostenak ez ditu de-
nak bere aldeko. Frantziako Alderdi So-
zialistak txostena gaitzetsi ez arren be-
re zalantzak behinipehin azaldu ditu.
Zalantza horien kakoa hontantxe datza:
Europako erakundeei indar gehiegi
emanez gero zer gertatuko litzai-
oke Frantziako ezker gobernu bati? Fran-
tziako gobernu horrek nahiko askata-
sun izango al luke bere jokoa aurrera
ateratzeko? Bere nahia ez al da iren-
tsirik geldituko Europa kapitalista ba-
ten barrutian?

Frantziako sozialistek galdera hauek
egitean beren estrategiaren puntu ga-
rrantzitsuenetako bat plazaratzen dute.
Beren barnean oraindik eztabaidak izai-
teak ez litzateke beste munduko gau-
za izango ere. Alderdi honetan, hain
zuzen, Ipar Amerika zale asko dago.

FRANTZIA: SOZIALISTAK ETA KOMUNISTAK

Mitterranden lagunek egin dute Fran-
tziako komunisten jokabideaz azterketa
bat ere. Argi eta garbi ez ezik zorrotz
ere mintzatu dira. Egoera aldatu egin
dela dirudi. Lehen atakatzan zutenak
komunistak ziren, aldiz sozialistak. Era-
so honi komenigarria delakoan ekingo
zioten sozialistek. Komunistek langile-
riaren diktadura alde batera utzi dute
jokabide bezala. Jokabide horrekin ko-
munista guziek ez datoz bat ordea. Ez-
tabaida dago komunisten barrutian. Ez-
tabaida hori gogorago bihurtzearen
ekin diote sozialistek erasoari. Argi
azaldu dadila komunistek zer pentsa-
tzen duten. Hori da sozialisten gogo-
a. Behartu bezala egin nahi dituzte. Erdi-
purdika batean gauza ez dadila geldi.

Sozialistek beste puntu bat ere sala-
tzen dute. Komunistak langileriaren
diktadurari uko eginaz jendearen au-
rrean zabal azaltzen dira. Horrela al-
derdiaren aditza indartu egingo du-
telakoan dira. Herriaren alderdi izan
nahi dute. Azpiratu guzien ordezkari
izan nahi du.

Postura hori sozialistek ez dute onar-
tzen. Postura honek, izan ere, sozia-
listen eginkizuna eta bete beharra baz-
tartzan bai ditu. Bide batez ezkerrean
elkartea ere ahuldurik gelditzen da.
Elkarte hori ahultzea ordea sozialistei
ez zale komeni. Orain arte behintzat
oso mesedegarri izan bai zaie, eta ko-
munistei alderantziz berriz.

Gauza aldatu egin da. Orain arte ko-
munistak ziren elkartearen bultzailerik
sutsuenak, orain sozialistak dira. Poli-
tika jokoa...

CUBA-CANADA

Canadako Trudeau buruzagiak Fidel
Castrori egin dion bisita politika jokoa
da ere. Badakigu Ipar Amerikaren adis-
kiderik haundienetako Canada dela.
Halere Canadak ez ditu behin ere Cu-
barekin harreman diplomatikoak hau-

tsi. Hori Ipar Amerikari gustatu ez
arren inoiz komenigarri bihurtu zezai-
oke. Ipar Amerika eta Cubaren artean
zein bitarteko hobea Canada baino?
Trudeauek egin duen bisita horretan Cu-
ba eta Ipar Amerikaren arteko harre-
manez mintzatu dela pentsatzea ego-
kia litzateke.

Dena den, krisia garaian Canadari
Cuban merkatu bat, nahiz eta tikia izan
oso ondo datorkio. Azken bi urte hau-
tan merkatu hori zabaltzen ari da. Ca-
nadak Cubari erosi baino saldu gehia-
go egiten dio.

IPAR COREA ETA ZAIRE

Angolako gudua amaika eragin sor-
tzen ari da. Horietako bat Ipar Coreak
hartu duen erabakia izan da zalantza-
rik gabe. Ipar Coreak Zaireko milita-
rrak behar bezala hezitzeko edo bidali
zuen militar talde bat. Bi estatuen ar-
teko itun baten ondorio bat zen lagun-
tza hori. Zaire ordea denok dakigun
bezala Angolako guduan buru belarri
sarturik ibili dabil FNLA taldeari lagun-
duaz. Bide batez beraz Ipar Corea ere
kapital inperialistak laguntzen ari di-
ren taldeari laguntzen ari zen. Iraul-
tzaile azaltzen den gobernu batentzat
hori gehiegia izan ordea, nahiz eta ho-
rrelakoak behin eta bitan ikusi izan...
Dena den Ipar Coreak bere militarrek
etxeratu ditu. Bakoitzak bere burua zu-
ritzea egokia da eta areago ekintza ja-
tor batez gainera.

IPAR AMERIKA GOGORTZEN

Kissingerrek Senatuko finantzako
talde baten aurrean gogor hitzeging du.
Zenbait estatu tikiren jokabidea gaitze-
tsi du. Hauek, nonbait, Ipar Amerikari
dirua kendu besterik ez diote egiten.
Dirua behar dutenean apal azaldu esan-
go du Kissingerrek baina autarkia edo
boroa Ipar Amerikaren alde eman be-
har denean uzkur egin.

Ipar Amerikako buruzagiak asarre di-
ra. Gerora —lehen ere horixe gerta-
tzen zen— Ipar Amerikak bere bide-
ari jarraituko zaienei bakarrik emango
omen die dirua. Horratx, gauza argi eta
garbi adierazirik. Ipar Amerikak ez du
dirurik ematen ezkerrean, ordaintan
baizik. Hori jakina zen baina orain bu-
ruzagiek adierazi dute.

EKONOMIKO KRISIATIK IRTETEN

Orain dela zenbait hilabete, ekonomia errekuperazioari buruz artikulatu bat idatzi nuen; gertaera hau hobeto konfirmatzeko, orain berriro gai horri helduko diot. Eguna eta urteak pasa, eta kapitalisten optimismoa haunditzen ari da, baita «langileriarena» ere noski.

Hori dela eta, Ingalaterran pozik jartzen hasirik dira. Hemen esaten denez, azken krisia hau bezalakorik ez omen da izan 1930. urteaz geroztik. Esate baterako, iazko altzairuaren prezioa azken hogeitaz urte hauetako baxuena izan omen da; orain arte, altzairuaren prezioa, ekonomia nola dagoen jakiteko, nahiko indize ona izan da.

Industri produkzioa goitik hasirik dela diote hemengo aldizkariak. Esate baterako, aurreko hiru hilabeteak gonbaraturik, irailetik azarorako produkzioa 1,6 % igo zen; manufakturatutako produkzioa, berriz, denbora berdinean, 1,2 % igo zen.

Beste alde batetik, inflazioa behetik ari da. 1975.eko azken sei hilabetetako inflazioa, urteko, 13,6 % izan zen; bien bitartean, maiatz eta ekainean, urteko 36 % izan zen.

Prezioei nola eutsi die Ingalaterran? Lehengo uztailaren azken aldera, sindikatoak eta gobernuak hontara etorri ziren: alokairuak igo eta igoketa honi topea ipintzera: astean 6 libra alegia (720 peza). Akordio honen luzaroa urtebetekoa zen; orain, sindikatoek, epe hori luzaraztea nahi dute!

Bestalde, prezioa alokairuak baino proportzio haundiagoan igozen ari dira, ondorio bezala alokairu errealek jaitsiaz. Denbora honetan, akordio hau dela medio, Errenta nazionalen langileriaren proportzioa jaitsi egin da, garaile, berriz ere, kapitaistak atereaz. Hau da sindikato —langileriaren ordezkariak— eta gobernuaren arteko akordioak ekarri duen ondorioa.

Krisia apurtzen ari dela jakiteko beste sintoma bat Banku zentralerako interesaren taiua da. Taiu hori haundia denean, inflazioari eustea nahi denean, dirua bildu egin behar da (Bangu barruan) eta horretarako interesen taiua igo egiten da. Era hontara, prezioen igoketa gera eratzen ahal da.

Joan den abenduan, Banku zentralerako taiu hori 11 % jaitsi zen; urtarilean, lehenbizi 10,75 % jaitsi zuten eta berriro 10,50 % era jaitsi dute. Hontara, enpresarioentzat dirua merkeago geratzen da beren inbertsioak ugaltzeko. Ipar Amerikan ere, mugimendu hori sentitzen hasirik da, izan ere taiu hori 6 % tik 5,50 % era jaitsi baitzen lehengo egun batean.

Garbi dago beraz, ekonomiko krisia hau alde batera uzten hasirik garela, nahiz eta oraindik, Ingalate-

rran, miloi t'erdi gizaseme lanik gabe egon; Ipar Amerikan berriz zazpi miloi eta erdi. Sintoma hoiek, Euskal Herrian eta Peninsulan, urtearen hondarrera arte ez omen dira nabarmenduko.

Baina, azkenik, nork ordaindu du krisia honen prezioa? Zalantzarik gabe Britainia Haundian, laginleriak, eta betse lekutan ere berdina, nahiz eta sindikalista askok ez pentsa nik neuk pentsatzen dudana bezala.

BAKAIKOA

AUR ELBARRIA

Gure ekintzak, gure semeak bezala, osoak eta erakusgarriak nahi izaten ditugu.

Gehienetan ere hala izango da noski.

Baina gehienetan ekintzak eta jaiotzak ez dira Belenen bezala, emeki, etortzen, forzepe-bideetatik baino, eta burni hoiek aurraren buru-muinak ikuitzen dituztenean, elbarritzen dute aurra.

Onela markatuta izan zen umea ez da gero, urteak zehar, egoz, bere gisa sendatu.

Nahi da, bai, orain, adindu den aur aundi hau munduan gizon bezala erakutsi; baina izketan asten den bezain laister erakusten du totolo-baldarra, eta hala, gure baserrian itzai izateko ere balio ez duen hau ez du inork auzo-lanetarako sozio bezala artu nahi.

Urteak aurrera, eta aur elbarria umezurtz geratu zaienean, asi dira jeneralian familikoak estuasunetako laguntza bila.

Badakigu, orain zirujia estetikak arrakasta aundia duela; sudur aundiak txikitzen eta okerrak zuzentzen ditu, kokozpeak kentzen, begi-inguruko ximurrak tiratzen; baina, ara, ezin ditu forzepek aurgintzan egindako kalteak osatu.

Bixtan da gaur berrogei urteko aur elbarri hau ez dela inon gizon bezala erantzuteko gauza.

MARTIN UGALDE

GURE FABRIKAN

Gure fabrika
baditugu nagusiak

zuzendariak
kargudunak
teknikariak
proiektuak
eskabideak
kapitalak
eta makinak.

Hala ere (beltza da gero!)
gure fabrika
langileak lanik gabe daude,

eserita
begira

eskuetako lizuna kentzen
eta egunero
hogeitalau ordutik,
atzeritarrek botatako
ogikoskorak
apur gogorak
astiro eta esker onez
mastekatzen.

(Beltza da gero!)

IAZPI

"BADUT ITXAROPENIK EUSKO SINDIKALGINTZAN"

Oraindik orain gure lurralde honetara etorri berria zaigu John Vanderveken CIOSL elkartearen idazkari ordekoa. Berak, bere joan etorrietan, halako mahai inguru bat egiteko bidea eman digu, eta bete betean galdera mordo bat egiteari ekin diogu.

—Oraindaino, gure herrialde honetan ez dugu zu bezalako mailako jaun baten bixitarik izan. Zergatik eta zertara etorri zara Euskal Herrira?

—Nazioz gaundiko sindikatoen elkarteko idazkari naizenez pozik etorri naiz zuen lurralde honetara. Zuen arteko euskal sindikalgintzaren berri bagenuen. Izan ere ELA dugu CIOSL elkartearen sortzaileetako bat. Harremanik bagenuen, baina eurek deitu gaituztelarik, pozik azaldu naiz hemengo sindikalisten kezka, lanak, eta egoerak ikustera. Gure elkarte honek 50 miloi sindikalista biltzen ditu eta euskaldunak barne ditugu, beste ehunen bat herritako langile taldeekin batera.

—Zein dira zuen helburu eta kezkarik nagusienak?

—Guk sindikalgintzaren ardazpean lanean ari gaituzue. Gure komuga nagusirako baldintza beharrezkoena hau da: herri eta lurralde guztietan sindikalgintza askatasunez sortu, indartu eta osatzeko bidea izan dadila. Guk elkarte bakoitzaren nortasuna errespetatzen dugu, gu ez gara zuzenean tokian tokiko sindikal arazotan sartzen. Guk helburu nagusienei begira, askatasunez eta demokraziaren giroan eta legeetan jokatzun dugu.

—Eusko langileen etorkizuna gogoz eta begi onez ikusten duzulako etorrira ahal zaitugu, ala, beste zenbait jenderen jokabidearen antzera, oportunistismo hutsez baliatuaz?

—Ez naiz nere kabuz etorri, bestek deituta baizik. Guk badugu hemengo langilariengan uste onik eta itxaropenik. Ez dugu paternalismo jakatu nahi, baina bete betean gure aldetik laguntza bikain bat eskaintzeko prest gaude.

—Espainia estatu aldetik bai ahal da elkarte nagusi horretan beste sindikatorik? Nola ikusten duzu zuen babespean dauden sindikato hauen arteko harremana?

—Helduleku asko ditu zure galdera pare honek, eta ahalik eta zehazkien erantzuten saiatuko naiz. Lehenengo galderari baiezkoa eman beharrean naiz, beste sindikatorik ere bai bait da gure elkartearen, espainiar sozialisten sindikatoa U.G.T. deritzan sindikatoa, alegia. Historian zehar talde honek ere izan du arrakastarik eta gure elkarte barruan daude.

—Baina hain herri desberdin eta jokabide bereziak izanik, nola ikusten dituzu elkarren arteko loturak?

—Zoriturrez, munduan zehar zatiketa eta ezin konpondua asko dago. Badaude erdibiturik dauden komunidadeak, arazo larririk sortarazi dezaketen artesiak. Txipre eta turkoen herri zatiketak, arabe eta israelarren artekoak eta, hor dauzkagu bizi bizi. Baina gu, sindikalistak garenez, tokian tokiko erakundeak eta herrian herriko sindikatoak errespetatzen ditugu. Orain artean, horrelako zatiketak direla eta, ezdugu etsaigorik sortu, herri bateko eta besteko langilariari erantzun nahi diogu.

—Euskal sindikalismo bat ongi ikusten duzu, beraz?

—Horrela izan ez balitz, ez nintzen honantz etorriko. Honera lanera etorri gara, egoera ikustera, geure arteko harremanak estuagotzera. Jendea eta erakunde martxan ikusten ditut, eta badut honen etorkizunean itxaropenik. Luzarorako isiltasuna, gau iluna, gorde behar izan dutela ohartzen gara, baina indarririk badagoela garbi dago. Eta pozgarriena, lehengo zaharrekin egungo gazteak elkarturik eta bat egirik ikusten ditut. Hau da geroaren ezaugarri bikainena.

—Nolako inpresioak jaso dituzu Euskal Herrian izan dituzun harremanetan?

—Benetan herri berezi bat zeratela ohartu naiz, eta hemengo jendeak maila horretan laguntza baliagarri eskaini dit. Europan ere badira estatu berean sartutako herri desberdinak, baina beste konponbide bat izan dute. Zuen egoera berezia da eta harreman hauen bidez gero eta hobeto

konturatu naiz horretaz. Harremanak eta elkarriketa ugari behar da Europan zehar ezaguna ezezik, zuen arazoa konprenitua izan dadin.

—Zer eskatuko zenioke eusko sindikatoari?

—Bertako militanteek erantzun dimate ongienik. Euskal Herri osoko langileria dute gogoan, langileri guzti horri ateak zabaldu nahi dizkiote, langile bezala euren erakunde sindikal egokia izan dezaten. Zabaltasunez ikusi ditut eta biderik egokiena hori dela deritzait. Sigla horien barruan beste xede eta jokabiderik izan bada ere, orain sindikato bezala ongi jokatu nahia ikusten dut. Garbi dago, ELA sindikato bezala jaio zen eta hortik, sindikalgintza bidetatik, jo behar du erakunde honek bere egiazko eginbidea beteko baldin badu. Eta hortik doala ikusirik benetan pozik nago.

—Eta gogoangarri izan zaizun beste zerbait?

—Lehengo zaharrekin batera ezker gogoz ikusi ditut gazteak, eta elkarturik gainera ideologiaren zabaltasun eta pluralidade bati leku emanaz. Eta elkartasun horretan, burdingintzako egurrezko, kimikako federazioak ikusi ditut. Lege arazoak eta borroka gora-beherak konpontzeko ere bideak zabaltzeko dituzte. Langile kezka mugitzen ditu eusko sindikalistak.

Lanpetua ikusi dugu idazkaria, beste eginkizunak ongi bete nahi ditu. Geure aldetik eskerrik beroenak emanaz agurtzen dugu.

M. UGALDE

PAR EUSKAL HERRIA

LANA

● Donibane Lohizunen, Soubelet kontserbategian hitzarmen edo okordio batetara heldu dira hango langile-nagusiak, bizpahiru astez tirabira bizian ibili ondoan. Kontserbategiko zuzendariak jakin arazi zuen nola hogeita hamar bat langile beharko zituen kanpo eman. Langileak, bistan da, xede horren kontra jazarri ziren. Azkenean, hala beharrez, gisa hontara elkar aditu dute, hautsi-mautsi bat antolatuz: lekuko hamar langileri lana kenduko zaie eta mugaz haraindiko beste hamarri berdin. Bestalde, mugaz haraindiko beste hamar langileri ez zaie laneko karta berrituko. Beraz, ororen buru, hogeita hamar langilek, goizago edo berantxago beren lana, bizibidea, galduko dute.

● Biarnon eta Ipar Euskal Herrian, behinere ez omen da lan eskasia orain den baino haundiagoa izan, eta ondorioz ez omen da horrenbeste lanke-tari izan. Hona xifre batzu ideia baten ukaiteko: joan den abenduan lanke-tarien bulegoetan izena agertua zuen lanke-tarien nonbrea edo zenbata 11.126koa zen, 74eko abenduan 8.718koa zelarik. Lanke-tari horietarik 6.718 herri-laguntza hartu dute. Bestalde, lanbide eskasiak 74eko abenduan 928 zirelarik, 75eko abenduan 588tara jaitsi dira.

● Maulen, Wood-Milne-Dennery izeneko zapeta lantegian bostehun bat langilek lana utzi dute (langileria guzitik % 95) bere laneko baldintzak eta sariak hobetu beharrez. Greba olde hau urtarilaren 26an hasia da.

● Baiona hiriak, San Federiko hau-zoan, artizan lantegientzat eremu haundi bat apailatzen hasi du, lehen epe batez hiru ektara, eta geroago beste 25 ektara eremu, laneko leku berriak eraiki nahi dituzten artizanentzat, gainez gain muntaturik eramanen dira datozen urte hautan.

● Ipar Euskal Herriko mendi aldea jendez edo bizilagunez husten ari da, eta itsas aldea berriz emendatzen. Gertakari horrek, geroari buruz, gogo-eta hau egin arazten digu: Iparralde ekonomia plan baten behar gorrian dela eta honi esker, lanbide berriak mendi aldera behar direla eraman, denak itsas bazterrean metatzeko orde. Zeren bestenaz gure mendialdeko herriak eta herrixkak hustuz bezala kanpotik etorritako arrotz dirudunak edo administrazioen zerbitzu mota berezi batzuek jabetuko baitira, nehor gabe geldituko diren etxaldea eta mendi lepoetaz. Eta zorigaitzez, gure herriarentzat ezinago kaltegarri izanen den mugimendu beldurgarri hau oraingoz aski hedatzen hasia zaigu.

● Joan den urtean, Donibane Lohizuneko arraintzarien uzta, arrain freskoen sailean, gutitu da. 74ean 5.600.590 kilo arrain bildu zuten. 75ean aldiz, 4.765.364 kilo. Gutitu hau, parte honela esplika daiteke: arraintzariak joan den urtean aitzinekoan baino 562.226 antxo gutiago atzeman dute kasik nahitara, zeren ezin saldua izan baitute.

● Madraga deitu area itsas bazterretik jalgitzen dutenek bazterrak mugiarazten dituzte azken denbora hautan, Baiona-Bokale eta Tarnoseko eskualdean.

Zer gertatzen da bada? Zera, itsas bazterreko hondartza, beldurgarriki galtzen ari dela eskualde hortan; itsas-administrazioak madraga arearen jalgitzea mugatu du; heldu den urtarileko osoki geldiarazi nahi du.

Neurri horrek ez ditu, bistan da, Baiona inguruko etxagileak eta etxagintzako material egileak gogo hoberean utzi. Biltzarreak eta bide trabateak egin dira Bokalen eta Baionan. Afera, ordea, ez da konpondu; etxagileen eta etxe-materialgileen haserrea mementoko doi bat eztatua izan da bakarrik.

BIDEAK

● Baionan, San Leongo gurutze-bidea, udakari bereziki, autogidari ororentzat egun atzo bezain errabiagarri dena, ez da bizpahiru urteren buruko gehiago hala izango. Horren haunditzearen erabakia finkatua da. Obralanak ez dakigu oraino noiz hasiko diren xuxen; gisa guziz, 1979ko buru-ratuak behar dute izan, oraingo ustez, eta oraingo karkulen arabera 700 milioi libera xahar gostako dira.

● Baigorri herriak, bere heineko beste herrien gisara, emeki-emeki ari ditu herri-muntadura berri batzuei erakitzeko. Hala nola igerilekua, rubiako pentzea eta jende xaharren laguntzeko bulegoa. Aurten herriko urodieria edo ur tuioteria osorik berritua izanen da. Bestalde, Estatuko zazpigarren ekonomiaplanean barne ekarriak da Garazitik eta Arrosatik Baigorri-ko bideen zabaltzea, bai eta Baigorritik Urepelerako bidearena ere. Bide berritze horik ez dira agian sobera luzatuko, lekuko, jendea, hogeitau urte hontan obra horien beharra baitago.

● Baionak, 1979ko beste zubi bat gehiago, eta hau lau ibilbitakoa, ukanden du Errobi ibaiaren gainean. «Agora» deitu hotel berriaren eta «Aviron» izeneko kiroletxe aspaldikoaren aste-tik iraganen da. San Leongo gurutze-bidetik joanen den bide berri hori, gurutze-bidetik zubira artean 350 me-

tro purpez iraganen ditu bien artean aurkitzen diren bide, autoleku, kirolapentze eta zuhaitzei kalterik ez egiteko. Obralanak datorren urtean hasiko dira, 1979an bukatzeko, eta oraingo karkulen arabera 19 milioi libera berri gostako dira. Dirualde hontatik 55 % Estatuak ordainduko du eta gainerakoa Baiona, Angelu eta Biarritz hirien gain izanen da.

EUSKAL DEPARTAMENDUA

● Euskal departamenduak, edo xuxenago esan ipar Euskal Herriko hiru herrialdeentzat departamendu berri baten egiteak, badu aipamen azken aste hauetan. Kontseilu jeneralak berak xede horren kontra ageri bat zabaldu du. Baxenafarroako eta Zuberoako alkateen biltzarreak, ageri hori zinatua zuen F. Duboscq lehendakariak berak proposaturik, xede horren aldeko eta kontrako arrazoinen ongi finkatzeko iker-batzorde baten muntatzea erabaki du. Gero ikusiko batzorde honek noizko betekoe duen bere lana! Akita-niako super-prefetak eta haueko prefetak edo gobernadoreak ere mintzatu dira Baionako inguruko burgesia tti-piak berria plazaratu berri duen aspaldiko xede hortaz. Ez dute esan, kontseilariak bezala xede «separatista» edo bereizalea dela, baina geroari pentsatuz, ez dukete gutiago pentsatzen, zeren, beren baitan gogoeta hauxe baitabilakete. Egungo kontseilari notabe horien orde, biharko euskal kontseilariak abertzeleak edo areago, abertzale-sozialistak balira, zer gerta liteke orduan, beren eskue-tan geldi litekeen legeko erakunde horren baitan? Bereizkuntzaren bideari egun batez legeko ahala kentzeko, beraz, biderik segurrena, egun ahalbide horren ez ematea dela pentsatzen duketela ez da dudarik. Gauden beha, ikusteko noraino ariko diren batzuek ala besteak kuku-gordeka.

● Biarnok eta Ipar Euskal Herriak, Frantses Estatuko beste zenbait esku-alderen gisara, badute orain etxagintzako zerbitzu bat, kulturako eta ekimamenduko ministerioaren meneko dena. Zerbitzu berri honek nahi omen du lekuko jendearen zerbitzuko egon, egiten edo berritzen diren etxe eta bizitegien lekuko molde bereziaren eta laketa-aren begiratzeko. Biarnes eta euskal etxagintzaren aberastasun hori, herri-tarren zerbitzuko izanen ote da, hala turismozaleen laguntzeko?

● Baionan, zergatxe berri bat eraikiko dute B.A.B.-ko bide haundiaren bazterrean edo ertzean. Bi alditan egin izanen da. Lehen zatia, sei estala edo pisutako etxe bat izanen da. Bigarrena apalagoa. Gastuak Estatuaren gain izanen dira, eta oraingo ustez, zazpi milioi libera edo franko berri-tara helduko dira.

MAISUAK TRATU HOBERIK ESKATZEN DU

Urtarrilaren azken egunez, mila eta bostehun maisu eta irakasletik gora bildu dira Donostiako kaleetan. Alderdi-eder, Udaletxe aurrean, bildu dira lehenik, ondoren Delegazioaren aurrean azaldu nahi izan dutenean dena hesiturik aurkitu dute plaza osoa. Gero, Parte Zaharrean haruntz honuntz ibili ondoren, Delegadak ordezkari talde baten bixita onartzea onartu du.

Agerkunde edo manifestazio osoa baketsu egin da, ia ia isilean. Eskabide batzuk daude tartean eta eskabide horien arabera emandako pausoak dira. Estaduaren eskoletako maisuen eskabidea izanik, eskola pribatuetakoa irakasleen laguntzarik ere izan dute. Manifestazioan bertan ere ikastoletako irakaslerik ikusi ahal izan genuen.

Aurrez, ostegunez, bilera nagusi bat egin zuten. Poliziak gertutik zituzten, baina lan arazo baten eraginez elkarturik zeudelarik, bakean utzi zituzten. Bileran honetan «paro técnico» deritzan postura onartzea izan zen, ostiralez, hurren egunez, eskolara joan eta bertan haurrei lana galerazi gabe gelditu egin, lanik egin gabe eskolan egotea erabakitzen dute. Era berean, eskabide konkretuak egiteko eta jendea maisuen egoeraz ohar zedin, manifestazio mar-txa bat egitea erabakitzen da larunba-terako, goizeko 10,30 hasera emanaz.

Laburki martxaren aipamena egin dugu. Baina, zer da, konkretuan eta zehaz, maisuek eskatzen dutena?

1.—Maisuen eskabideak baliaraziko dituen taxuzko erakunde bat eskatzen dute. Erabakiak demokraziaz eta egiazko ordezkarien bidez hartuak izan ditezela. Eta hori onartzen ez den bitartean, 1975 urteko 3.600, abenduaren 5eko agindua desegin izan dadila eskatzen da, zenbait erabaki ezartzen duelako eta irakasleak zatitu egiten dituelako.

2.—Osagarri bezala lan ordu extra-ren truke jasotzen dutena galeraztea eskatzen da. Jornalak osatu behar du eta ez zeharka jaso daitekeen diru laguntzak. Jornal hoberik eskatzen da, eta ez limosna gisa jaso dezaketen dirurik. Horretaz gain, klaseak prestatzeko, lanak zuzentzeko, bileratarako, eta abar, erabiltzen diren orduak ordainduak izan daitezen eskatzen da. Fun-tzionario gisa onartuak baldin badira, maila horretan bertan ere ez dadila itxuragabeko bereizketarik egin.

3.—Azkenik, lan berdinak jornal ber-dina eskatzen duela aitortzen dute mai-suek. Ez dadila aparteko bereizketarik egin maisuen artean. EGBren etapa ba-tetan edo bestetan egon, plazaren jabe edo ordezkari bezala izan, lan berdina egiten denean jornal berdinak eskatzen dira.

Laburki esanda, irakaskintzaren anto-

laketaren sistema osoa gaitzezen da. Opozizioak ez du erabateko garantiarik eskaintzen, lan postua eskuratu ondo-ren jarraipenik gabe gelditu daitezke-lako.

Eta irakaskintzaren gaitzak gizartearen antolaketarena erakusten du. Mai-sua, langile bezala, tratatu hobe baten eskubidearen jabe da. Gizartean ma-kina konplikatua eta elektroniko tresnak egiten dituztenek badute lekurik. Gure osasuna zaindu nahirik dabilen senda-gilea ere errespeto eta begirunez agur-tzen dugu. Baina, sarritan, irakaslea, eta andereñoari ere beste horrenbeste gerta dakioke; bazterturik uzten da, menpeko morroi bat bezala hartzen da maisua.

Eta honen aurka daude elkarturik, eta azken manifestazio horretan elkartasu-naren indarra ere sumatu da.

Geure aldetik erabateko konponketa eta beharrezko eta bidezko den aldake-

ta eskatzen dugu, eta maisuarentzat tratatu hoberik desiatzen.

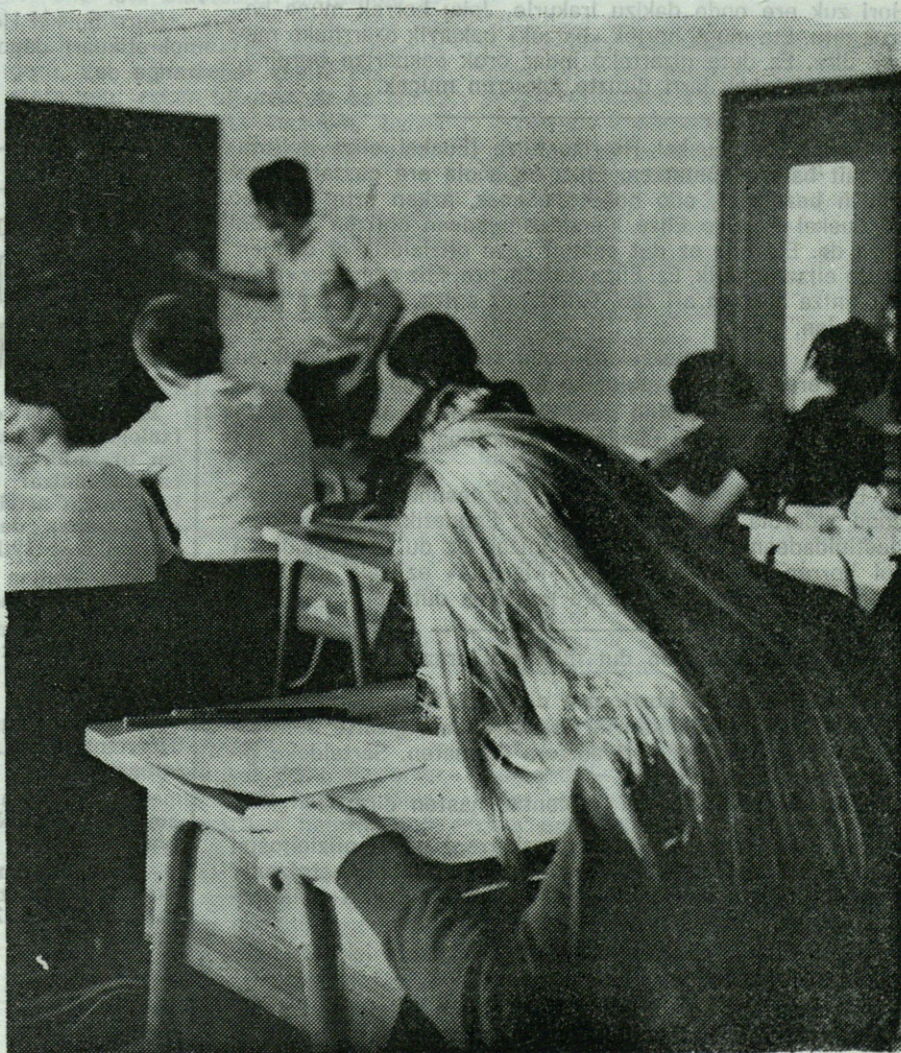
—o0o—

Ohartxo gisa, beste kezka bat ere erakutsi nahi nuke. Irakaskintzaren lan-gileok, Donostian ikusi ahal izan nue-nez, erdalun hutsak ditugu gehienak. Erdal herrialdeetatik etorririk bertan sustraitu eta finkatu zaizkigun irakas-leak.

Eta hemen dago gakoa, gure geroa hauen eskuetan dago, hauek nolako hezketa eskaintzen duten, gure seme alaben eta ondorengo pentsakera ha-lakoa izango da. Egungo ikastola ez bait da herri osora iristen.

Horrela beraz, maisu jende hori gaitzetsi ez baina, gureganatzen ahalegin-du beharrean gara, gure etorkizuna lan-tzerakoan alferrikako etsaigorik sor-tzeko biderik eman ez dezagun.

MIKEL UGALDE

EUSKAL HERRIKO ELIZA

DEMOKRAZIA FORMALAREN BAITAN

Nehork uka ezineko gauza dela pentsatzen dut demokrazi bideetan abiatu garela azken boladako gertakizunak iragan geroztik. Nahi duzun, edo ahal duzun iritzia edukiko duzu zertara iritxiko garen galdekizunari buruz. Joera berri honek zer emango duen edo zer eman dezakeen.

Baina egia borobila hau da: Europarekin, Sartaldeko Europarekin homologatuz joan beharko dugula. Nahi duzun bereizkuntza guziekin, baina bide hori erabili gabeko etorkizunik nik ez dut ikusten gaurko.

Eta Europako gizarte politikoei konzeptu bat atxikitzen zaie, eta konzeptu hau onako hau duzu: Demokrazia formala.

Demokrazia formala ez da sekula ezkertiarra izango, ez eta ere ez du berez eskubikoa denik esan nahi. Joku politikoa denez balore etiko batzuk «onartzen» dituen jokua da. Joku horrek eta gizarteari eragiten dioten indarrek esan-gote dute noraino joan behar den aldi bakoitzean.

Dudarik gabe ez da joku inparziala, neutroa. Ez horixe. Hori zut ere ondo dakizu irakurle. Joku horrek muga batzuk ditu. Eta muga horiek «batzuk» bakarrik ezarritako mugak dira. Ez dute gizarteko indar orok eskuartzeko berdina. Boterea dutenek jarri dituzte jokua mugak.

Gure Eliza, Euskal Herriko Eliza (Euskal eliza deltura ez zait batere gustatzen, Eliza espainola ere gustatzen ez zaidan bezelaxe), edo hobeto esanaz, azken urte hauetako Euskal Herriko Eliza klandestinitatean oihitzen ari zen Eliza da. Eta hau ez dut esaten Eliza ofizialetik at dagoen beste elizarengatik. Ez. Eliza ofiziala ere, Eliz aparatua «martir» antza hartzen ari zen. Gutxienez antza, batez ere gure diozesian.

Bazen zenbait, persekuziopean zebilela gustora esaten zuenik ere. Eta hori teologiko argumentu guztiekin.

Baina, ahaztu egiten zen, persekuzioa gerta dadin, bi alderdi behar direla: pasiboa eta aktiboa, eragin zalea eta jasaten duena.

Eta, horra zer gertatu den: aktibotasunaren rola egiten zuen alderdia desagiten ari dela. Egunetik egunera klandestinitatean oihitzen ari zen Elizak ez du bere inguruan rol horren beharrik ikusten. «Martiria» ez zaio inori komeni. Gutxiago berriz botere politikoa dutenei.

Eta hemen ikusten dut nik neuk arazoa:

● Elizak bide horri ezin dio utzi, bere burua hortik joan behar duela ikusten ari baita, baina gizarte politikoa ez dio utziko rol hori aurrera eramaten. Sartaldeko gizartearen ere ez dio uzten.

Eta ene galdekizunak hementxe hasten dira:

● Gure Eliza, ez ote da azkarregi pasa, ofizialtasun triunfalista egoeratik klandestinitateko funtzio betetzera? Funtzioa aldatu bai, baina lehengo lepotik burua apaiz askok, zenbait sekularrek eta gotzai gehienek.

Gure Elizaren estratejia nagusia, bi punta izkinetan dagoela derizkiot:

—punta batean, demokrazi formalera irltxi gabeko Eliza estrukturala. Eta punta honetan sartzen ditut reformismo guziak, Eliza jarraitzeko asmoak, e. a., kontrolik gabe-

ko deklarazio eta erabakiak, elite batek eginiko aldaketak, e. a.

Eliza ofizialaren egoera orokorra hortan kokatzen da.

—beste puntan, berriz, reformismo honetan parte hartu nahi ez dutenen joerak, reflexio eta praxia. Hauen artean ezin da elkarizketa jatorrik eman aurrera. Bi modelo dira.

Eta denbora pasatu da, eta pasatzen ari da, eta gauzak aldatzen ari direla komentitzeko mementua etorri da. Eta ez dago demokrazi formalari dagokion Eliza estrukturalik gure artean.

Badirudi Elizak, Eliz aparatoak, apaiz, gotzai, parrokia, eliz teologiak ikara diola demokrazi formal aurrera zaleari. Eliza, badirudi, hobeto eta errazago ibiltzen dela eta ibili ohi dela, zeharo goian edo zeharo behean. Kontrol eraginkorretatik at bletan.

Ene iritziz, aurrera datorkigun memento historikoa alperrik galtzeko arriskuan dago Eliza.

Gure Euskal Herriko Elizak ez du oraindano aduana demokratikoari dagokion zerga pagatu. Eta hori, gutxienez, tranpa da.

JUAN JOSE GOENAGA

EZKONGAIENTZAT KURSILLO BEREZIA EUSKARAZ

Esperientzia ederra eta txalogarria eginga da Irunen oraindik orain. Alegia, ezkongaiantzat eta ezkonberrientzat astebeteko kursilloa eman da euskaraz, urtarillaren 19tik 24era.

Hona hemen gaien eta hizlarien zerrenda:

—Giza anatomia buruzko xehetasunak (diapositiba bidez): D. ONATIBIA (medikua).

—Familia gaurko Euskal Herrian: UGALDE senar-emazteak.

—Sexualitatea eta maitasuna: K. GOENA (sikiatra eta medikua).

—Ezkontzaren kristau ikuspegia eta zenbait moral arazo: J. LIZARRALDE (apeza).

—Haurgintza kontrolatzeko bideak: J. J. LARRAZ (medikua).

—Ezteletako elizkizuna

eta ezkontzako sakramentua: M. ITURBE (apeza).

Egia esan, kursillo hau oso borobila izan da eta bertan parte hartu dutenak oso gustora geratu dira. Oñartzundik, Hondarrabiatic eta Irundik etorri da batipat jendea, guztira 30 bat lagun.

Holamoduzko saioak Euskal Herrian zehar egitea guztiz egokia izango litzateke. Bada ordua erdaraz nonahi eta noiznahi egiten diren gauzak euskaraz ere antolatzeko. Ea bada hau bezalako esperientziak gure herrietan ugaltzen diren.

Kursillo hau prestatu eta aurrera eramane duena Iñaki Zumarraga (pasiotarra) izan da. Berezi zor zaio halako fruitu ederra. Beajondeiola.

Joxe Lizarralde

EZKONTZA PROLEMA

Ezkontza prolema bihurtu da egun. Omen da.

Arazoa, zera da: prolema norentzat bihurtzen den, eta ze prolema mota bilakatzen den.

Batentzat, ezkontza prolema, ezkontzari berez omen dagozkion seme-alabetan datza.

Besterentzat, ezkontza prolema, pastila kontuan bide datza.

Urliarentzat, hontan: posible ote bizitza guztirako hitza ematea?

E.a., e.a.

Bakoitzak, ezkontza kontzeptuan zer ipini, hura bide du bere prolema.

Garai batean, eta giro jakin batean, ezkontza Jainkoaren maitasunaren ezaugarri zen. Eta ezkontzaren zer-izan edo funts guztia ezaugarri hori izatea zen. Eta ezkontza zen Jainkoaren maitasunaren ezaugarri edo seinala bakarra.

Beste giro batean, familia zen zinezko gizarte molde bakarra. Elkarte molde jator bakarra. Besteek, familiaz kanpoko beste elkarteek ez lukete zentzu handirik. Ez elkarte politikoek, ez jolas elkarteek, ez ikerkuntza elkarteek, ez elkarte artistikoek... Ezkon bikotea eta, ondorioz, familia, litzateke giza balio guztien harrobia, eta harrobi bakarra. Euskara galduz badoa, soluzio bakarra familian aurki liteke. Erlijio hezketak, soluzio bakarra familia luke, e. a., e. a.

Beste giro batean, bikotearen egiteko guztia, haurrak izatera mugatuko da. Haurrak egin, haurrak mantendu, haurrak hazi... Eta bikotearen egiteko guztia hortara mugatuko da. Ez du beste zereginik izango.

Beste giro bat sortuko da. Hortan, bikotea bata besteari aurrez-aurre samur-samur begira egoteko izango da. Elkarrekiko samurtasun ezia, eta bizitza guztian, eta beste zereginik gabe.

—o0o—

Baina, baina...

Bistan da, hortan baduela zerikusirik ideologiak. Momentuko sozial-kultur egoerak.

Garai batean, bikoteak bizitzaldi laburra zuen. Gazterik hausten zen bikotea, heriotzea zela bide. Seme-alaba piloa zuen. Eta seme-alabarik txikiena hezi eta hazi baino lehen zen hautsia bikotea. Hortatik, bikotea haurrak egin eta hazteko dela, soliki, ateratzera, urrats bat besterik ez zegoen.

Garai bateko nagusitasuna, galdutako egin zuen halako batean, klase sozial

edo jakin batek. Ez zuen indarririk, jadanik, politika mailako gidaritzan. Artean, ordea, gidaritzat modu bat gelditzen zitzaion familia mailan. Hortatik, hezketa guztia familia mailara mugatzera urrats bat besterik ez zegoen.

Haurrak urrituz joan dira, edo etorri dira, eta bikotearen bizitzaldia luzatuz. Bikoteak, zenbait urte, oso gutxi, haurrak eginez eta heziz emanez gero, zer egin behar zuen? Eta zera aterata zen: ezkon bikotea, ez da soliki haurrak egiteko eta hazteko, baizik eta, bata besteari aurrez-aurre samurkiro begira egoteko.

Eta horrela joan dira ezkontza kontzeptu desberdinak, bata bestearen ondoren, moldatuz.

—o0o—

Ezkontzaz prolema asko planteatzen da. Eskerrak. Beharrik ere. Prolemak bizitzeak badu bizitasun seinale bat.

Prolemarik nagusia, ordea, ezkontza zer den bide da. Ezkontza hitz hortaz zer aditzen den.

Gehiegi azpimarratu izan da ezkontza dela Jainkoaren maitasunaren seinale. Gaineratiko elkarte motak maitasun beraren seinale ez bait liren.

Gehiegi azpimarratu izan da familia dela haurren hezketa lekua. Telebistak, eta liburuak, eta eskolak, eta kaleak, eta gizarteak, eta... hortan zerikusirik ez balu bezala.

Gehiegi azpimarratu izan da bikotea haurrak egiteko eta hazteko dela. Bikoteak, bizitza guztian, haurrak egin eta haurrak hazi ari behar balu bezala. Eta seme-alabek bizitza guztian gurasoen baitan, gurasoen hezkuntza baitan egon behar balute bezala.

Gehiegi azpimarratu izan da bikotearen zereginak, bata besteari begira egotea dela. Samurtasun gozoz elkarri begira egotea dela. Ezkontzaz, gizabanakoak bere nortasuna galduko

balu bezala; bere adiskideak, bere lantegia, bere haurra... utzi behar balitu bezala.

Gehiegi azpimarratu izan da bizikera normala ezkontza dela. Ezkontza gabe gelditzea bizikera normala izango ez balitz bezala.

Gehiegi azpimarratu izan da ezkontza sakramendu dela. Kristau ez diren ezkontza, Elizatik kanpo ezkontzen direnena, Jainkoaren maitasunaren seinale ez balitz bezala.

Gehiegi azpimarratu izan da ezkontza prolema dela. Beste bizikerak prolema ez balira bezala.

—o0o—

Ezkontza prolema. Halere, ezkontza prolema da. Bai. Eta prolema hori soluzio moduren bat eman ahal izateko bide bakarra haxe litzateke. Giza bizitza dimentsio bakarrera ez mugatzea. Gauzak ez soilitzea, ez murriztea, ez kaxkartzea.

Gizakiaren bihotza eta bizitza ez ditzaake ase, ez Jainkoak bakarrik, ez haurrak bakarrik, ez ezkontideak bakarrik, ez sexualitateak bakarrik, ez emateak bakarrik.

Guztizkora deitua izaki gizakia. Eta guztizko hori bere guztizkotasunean momentutik biziko ez bada ere, guztizko hori beharko bizi orain beretik nola edo hala, ezkontzari eta beste zernahiri soluzio biderik ezarri nahi badio.

Gainerantzean, nola ezkontza bizitza hala beste edozein irtenbiderik gabekotzat azalduko zaio.

Hala?

Txokokeria orok txokokeria fruitu.

AMUNSA

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'ezu
ATOMIZADO LAGARTO — jabola erabilili beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jabola bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

¡JABON LAGARTO!

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

..Ez. FAGOR'ek

sukaldian

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa: 65 19 60

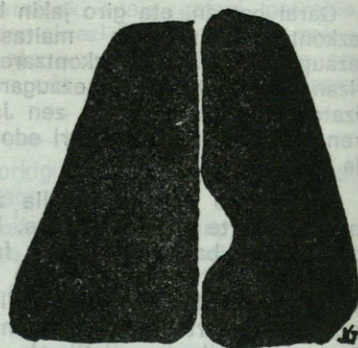
Landolakoa: 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkiña:

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

GIZON, EMAKUME ETA HAUR MOLLARRI JANTZITEGIA

lñurritza

Zarautz

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

I. INIZIATIBA

1972. urtea zen. Ordizian, odol-emaille elkartearen presidente, Manolo Otegi zen. Gaur ere gure artean ukan nahi genukeena, baina bere eta gu gehienon gogoaren kontra Euskal Herri-tik urrun dagoena.

Aipatu odol-emaille elkarteak egin zuen aurkikuntza: Goiherriin odola bil-du, ugari bildu ere, eta kanpora bidali behar, noren esku geldituko zen ja-jin gabe.

Bitartean, Goiherriin, nola bertako gaisoetxe faltaz hala kanpokoetan behar-beharrezko tratamendurako txan-darik ematen ez zitzaizolako, edota Do-nostia bidean gaisoa hiltzen zelako, jende askok erabateko odol-hustutzea jasaiten zuen, eta du.

Aurkikuntza gogorra izan zen, exis-tentziala. Jendea mugi eta asaldaraz-teko hainakoa. Halatan, hain zuzen, odol-emaille elkarteak eta Goiherriko Guraso Elkar-teek bat egin zuten ara-zoa aurrera eramateko.

Lehen elkarriketak egin orduko, Siadeco-gana jo zuten Guraso Elkar-teek. Ikerketa edo estudio serioa eta sakon bat egin zezan eskatuz, eta be-har zen tokira, esku hutsik ez, baina ongi harmaturik joan ahal izateko, in-forme bat egin zezan eskatuz.

OSASUNA DIRUZ EROSTEN DA GOIHERRI ERITEG BATEN ATXETIKI DONOSTIAKO ETA DONOSTIARREN ZEN- TRALISMORREN AURKA

Siadeco-k usaia harturik zuen ordu-rako aipatu problemaz. Esku artean bait zuen Goiherriko sozio-ekonomi ikerketa. Eta barruntaturik baino ge-hiago zuen Goiherri eskualdeak zerbi-tzu aldetik zuen hurgune eta falta ika-ragarri eta lotsagarria: nola eskola hala komunikabide eta sendakuntza eta beste zerbitzu mota aldetik.

Guraso Elkar-teak eskatu informea laster burutu ahal izan zuen. Bere es-kutan zuten, hain zuzen. Guraso El-karteek informea 1973an.

2. LEHEN URRATSAK RESIDETZI BATEN BILA

Berehala ekin zioten lanari.
Batzorde batek, Siadeco-ren infor-mea INP-ra (Instituto Nacional de Pre-visedión) eraman zuen. Lehen erreak-zioa guztiz kontrakoa izan zen. Hone-la argudiatzen zuten INP-eko zuzenda-riek: Madriden sendakuntza politika kontzentrazio politika zuten; Goihe-rriko Batzordeak eskatzen zuenaren kontrakoa. Madrideko politika, pilaketa, zentralizazioa zen, eta Donostiako INP-eko zuzendariak guztiz bat zetozen po-litika harekin.

Batzordeak berehala igerri zion: bide hortatik ez zegoen zer eginik. Herriak behar zuen ozendu bere abotsa. Firmak bildu ziren: 23.649 langilerenak, alkate eta ugazabenak. Periodikuetara artiku-lu bat ere bidali zen. Eta honek papu apu-rren bat egin zuen. Artikuluaz zer zeri-tzan eskatuz, Donostiako Gobernariak berehala deitu zuen INP-ko zuzendaria. Eta honek, bere modura xuritu zuen arazoa: artikulua zekartzan dataok, zerbait hanpatuak izan arren, funtsean egiazkoak zirela; baina eskabidea uto-pikoa zela, ameskeria bat zela; Madri-deko politikaren kontrakoa zela.

Pupua, ordea, ez zen hori eta horren-
bestez izkutatu. Handik laster, beste bi-
sita bat egin zuen aipatu Batzordeak
berak Donostiako INP-ra. Gauzak itzu-
lipurdikaturik aurkitu zituen. Sendakun-
tza politika gainbehera aldatuak zen.
Hala agertu zuen INP-ko Aranburu zu-
zendariak.

Goiherriko Batzordearen planteamen-
dua, beraz, onarturik zegoen funtsean:
Goiherri bere Residentzi eta Anbula-
torioa izango zituen.

3. MIDIKUK PROBINTZIAKO RESIDENTZIAREN AURKA

Midiku sailtxo bat, ordea, ez zegoen
amor emateko. Interes handiak zituen
Donostiako sendakuntza zentralizazioa-
ri buruz, eta horri eutsi nahi izan zion.

Halatan, Donostiako Residentziko
zenbait midikuk deiturik, batzarre bat
bildu zen: probintziako agintari, aipatu
midiku sail eta Goiherriko Batzordeaz
osaturik.

Midikuek egin zuten planteamendua:
midikurik aski ez zela Residentzi ber-
ri bat irekitzeko, ezin eska zekiokela
midiku bati haruntz-honunzt joan-eto-
rrietan ibiltzea, midiku onik ez zela
izango probintziara joateko, Donostian
«Ciudad sanitaria» delako bat egitea
komeni zela...

Goiherriko Batzordeak ez zion fun-
tsik aurkitu midikuen planteamenduari.
Eta zenbait punturi buruz, erantzun
epelik ere eman zuten. Esaterako; zer-
gatik ez du joan behar midiku batek
probintziara? Ez ote dira joaten inji-
neruak? Ala lantegiak ere Donostian
zentralizatu behar dira? Hitz batetan,
zera aurpegira zitzaion: midikuen plan-
teamenduak, jendearen zerbitzua ez,
baina beste interes batzuk azaltzen
zituela.

Egia esan, puntu batetan ez zitzaion
arrazoin osoa falta midikuen plante-
amenduari. Midikuek, gazteak barne, ba-
dute, bada, beren sustralak hiriburue-
tan bota eta bertan ezartzeko. Izan ere,
karrera hasi berrikan sozial problemek
oso kezkatuak agertzen direlarik ere,
berehala joaten zaien berotasuna izan
ohi da gehienetan. Horren frogak izan
dugu Goiherri lehen ere: gaur egun
Goiherri eskualdean hainbat zerbitzu
egiten ari den Beasaingo Kontsultorio-
ari ekiterakoan ez bait zen gauza erra-
za izan midiku talde egoki bat topa-
tzea: laurekin bakarrik hasi behar izan
zen eta.

Baina, aipatu batzarrean, Donostian
midikuak egin planteamendua hankaz
gora bota dezakeen frogak, Beasaingo
Kontsultorio hori bera izan daiteke: ha-
serako midiku laukotea laukoturik bait
da gaur, zorionez. Esan nahi bait da
gauzak egoki samar egin nahi direne-
an, midikuen artean ere badela erantzun-
ten dakienik. Horrez gero, ez du balio
esatea, probintziarako midikurik ez li-
tzatekeela izango.

Eta preparazio aldetik ere, egungo
midiku gaztea, zenbait urte espeziali-
zazio eginez gero, Donostiako zenbait
«midiku sonatu» hainbat izaten da;
teknikaz, bederen, haiek bezainbat pre-
paturik bait datoz.

Egia zioen beraz Goiherriko Batzor-
deak Donostiako aipatu midiku taldea-
ren planteamenduari funtsik ez ziola
topatzen esatean.

4. ZUMARRAGAKO RESIDENTZIA ONARTUA

Esan bezala, nola Donostian hala Ma-
driden, Gipuzkoarako sendakuntza de-
zentralizazioa onarturik zen: Probin-

tzia egin behar zen Residentzi be-
rria.

Berehala planteatu zen segidako pro-
blema: lokalizazioarena. Non eraiki Re-
sidentzia ala Residentziak? Eta anbula-
torioak?

Bere gain hartu zuen Siadeco-k es-
tudioa. Haserako alternatiba moduan,
herri hauek hartu zituen: Eibar, Berga-
ra, Zumarraga, Azpeitia eta Beasain.
Eta hontara heldu zen estudioa egite-
an:

a) Probintzian bi Residentzi egite-
kotan, tokirik egokienak Bergara eta
Beasain liratekeela;

b) Probintzian Residentzi bakar bat
egitekotan, berriz, Zumarraga litzate-
keela egokiena.

Eta Zumarraga onartu zen. Halatan,
terreno eta ur arazoarekin zenbait ti-
rabira izan eta guztia ongi gauditu on-
doren, Residentzi berriaren eraikuntza
1975eko urrian hasia erabaki zen, eta
bederatzi hilabeteko epean amaitzeko-
tan.

Jestio pilo guzti hau. Madriden lan-
-ministro Licinio de la Fuente zela egin
zen.

5. ZUMARRAGAKO RESIDENTZIA, HITZA JANEZ, ATZERA BOTATZEN DUTE

Joan den udan (1975ekoan) zabaltzen
da hotsa: Zumarragako Residentziaren
eraikuntza, hurrengo urrian hastekoa
zena, atzera bota dute.

Udazken aldera, areagotu egin da ho-
tsa. Eta orduan hasten da larritzen
jendea.

EUROPAN

Suezian	10.000 bizilagunek	137,3 ohe
Dinamarkan	10.000 bizilagunek	90,1 ohe
Frantzia	10.000 bizilagunek	102,1 ohe
Italian	10.000 bizilagunek	97,5 ohe
Portugal	10.000 bizilagunek	58,3 ohe
Espanian	10.000 bizilagunek	50,5 ohe
Euskal Herria	10.000 bizilagunek	68 ohe
Deba bailara	10.000 bizilagunek	7,6 ohe
Goiherria	10.000 bizilagunek	3 ohe

HEGO EUSKAL HERRIAN

Probintzia	Eritegiak	Oheak	10.000 bizilagun/oheak
Araba	9	1528	94
Gipuzkoa	36	4165	77
Nafarroa	17	2909	71
Bizkaia	57	4854	56
Bataz beste	119	13456	68
Euskal Herria			

Guraso Elkartearen Batzorde batek, urriaren 15ean, Consejo Provincial de Trabajadores delakora jotzen du. Era-kunde horren buru den Manzanosekin elkarrizketatzen da. Erantzuna garbi ematen du: «dentro del Plan Cuatrienal próximo del INP» ez da sartzen, ez Zumarragako Residentzia, ez eta Beasaingo Anbulatorioa ere (hau bait zen goitik onarturiko beste zerbitzua Goiherriko); bakar bakarrik, Gipuzkoa mailan, egingo diren hobekuntzak, hauek izango dira, beraz, ondorengo lau urtetan, sendakuntza zerbitzu mailan: bost Kontsultorio: Oinati, Azpeitia, Ordizia, Erretereria eta Donostiako Intxaurrondon, eta Donostiako Geriatrikoan (Zahar-Etxe berrian), Residentzitatik, 500 ohe moldatzea.

Esan nahi bait da, berriro ere, zentralizazio politika nagusitu dela.

Zer gertatu da?

Licinio de la Fuente Lan-ministroa baztertu, eta Suarez sartu dute bitartean, Madriden. Eta Donostiako midiku sailtxoa ez da lo egon.

Hain zuzen ere, ongi baino hobekia go etorri zaion heldulekua du bere esku; bere asmo eta irrikak eta interesak aurrera atera, eta langileen beharrak hor zokoa uzteko.

Hor da Donostian mila-miloi inguru kostatu den Geriatrikoa. Penintsula Iparaldeko zahar jendea bertan biltzeko asmotan jaso. (Nonbait, Parisek Ipar Euskal Herriaz egin duena, Madridek Hego Euskal Herriaz egin nahia edo). Baina, obra egin ondoren, argitasun hau ukan dute:

Donostian zaharrak bilduz baino hobekiago ateratzen ahal direla Costa del Sol-en hotelik gorenena ordainduz.

Eta Geriatrikoari aplikazio bat eman behar zitzaion. Horra Donostiako midiku sailtxoaren heldulekua: Gipuzkoa probintziako Residentzi proiektua atzera bota, eta Geriatrikon 500 ohe apailatu Residentzi gisa. Ez, noski, Geriatrikoa bir-moldatzea, hau da, Residentzitarako jartzea, Probintziako Residentzia baino ekonomikoagoa izango litzatekeelako (Geriatrikoa bir-moldatzea 500 miloi kostatuko bait litzateke), baina zenbait jenderen interesetarako hobekia delako: zentralizazioa, beraz.

Bienbitartean, Goiherriko eta beste eskualdetako langileria (Goiherri, Urola arroakoa eta Deba arroa garaikoa) odol-hustuz joan dadila.

Zona hortako langileria, ordea, ez dago lo. Eta oraindainokoa, zona zail eta gorbizi bezala azaldu izan bada, sendabide politika kaxkar horrek ez dio «hobekuntzarako» biderik irekiko.

6. GOIHERRIK EZINBESTEKOA ERITEGI PUBLIKO BAT

Zertan funtsatzen du, alabaina, Goiherri (eta aipatu zona osoak), konkretuki, bere eskabidea: Residentzi beharra, Anbulatorio beharra?

Hona, arrazoin bat ez, baina batek eta bestek eta bestek moldatzen duen arrazoin-ardatz adartsua:

a) Zumarragako Residentzia, zona zabal batetarko pentsatua izan da: Eibartik Tolosara irudimen-marra bat bota, eta marraz hegoalde litzatekeen gipuzkoar zona osoa: Arrasate, Bergara, Oinati, Legazpi, Zumarraga-Urretxu, Azpeitia, Azkoitia, Beasain, Ordizia... Eibar eta Tolosa kanpo.

Guztira, 120.000 bizilagun, inguru. Zona guztian, ez da inongo eritegi publikorik. Eta pribaturik ere, oso gutxi.

b) Midiku kopuru aldetik ere, subdesarroi egoeran da zona hori. Esaterako, European, 500 biztanleko/1 midiku baldin bada, gure zona hontan, 2.000/1 litzateke.

d) Gaixoen joan-etorriak ere, hala-koak izaten dira. Goiherriko jendeak Anbulatoriorik hurbilena, Tolosan du. Zoaz gaur Tolosara, eta itxoizu han hiru-lau ordu txanda etorri zai, eta zator bihar analisisa egitera, eta zoaz bihar eta itxoizu han beste hainbat denbora...

Eta hotza, eta beroa, eta trenaren puntualitatea eta guzti.

e) Donostiako zerbitzua da, berri, hortik honerakoa! Ebakuntza edo operazio egiteko, kasu askotan, 2 urtez zain egon beharra. 1974. urtean, Gipuzkoan, operazio eskabidea egin eta txanda zain zeudenak, hiru mila inguru ziren.

f) Premia gorriko Donostiarako bidaiari, batek baino gehiagok utzi izan du bere bizia eritegira heldu baino lehen. Eta badakigu, gure midikuak, Donostiako hoberenak ere, ez direla oraino hildakoak berbiztera heldu.

g) Beste nazioetako sendakuntza politikari bagagozkio, guztiz atzeraturik gara probintzian. Esaterako, Frantzia guztia sendakuntza sektoreka banaturik dute: edozeinek du eritegi bat ordu erdiko bidean. Gipuzkoan, neurri horren arabera eskatu behar bagenu, Residentzi bat edo bi, ez, baina hiru edo lau beharko genituzke.

h) Azkenik eta nagusienik, Goiherriko eta zonako jendeak, Residentzi batetarako eta gehiagorako ematen du dirua. Noren zerbitzutarako da Seguridade Social delakoak biltzen duen dirua? Nork erabaki behar du zerbitzu horrek non kokatua behar duen izan? Nola gorpuztua behar duen izan?

Non behar ditu langileriak bere sendakuntza zerbitzuak? Bera bizi den lekuan ez bada?

Jakina, egungo sendakuntza zerbitzu konplikatu guztiak ezin eman izango direla eskualde bakoitzean. Baina, asko eskatzea ahal da beharrik gorrinetarako zerbitzuak eskualdean bertan ukaitea?

Zer egiten da Seguridade Social-ak jasotzen duen diruaz? Siadeco-k Goiherriko sozial-ekonomiaz egin liburuan agertzen denez, eta 1972ko lege berria baino aurreagoko kotizazio-sistemaz kalkulaturik, Goiherriko langileriak Seguridade Social-ari, 451 milioi-ko aportazioa egiten zion, eta bertako langileriak zerbitzu gisa, eta alde guztietara, 240 miloi bakarrik jasotzen. Non da gaineratiko guztia?

Gure zonak egiten duen eskabidea, Zumarragako Residentziari buruz, li-mosnatxo bat eskatzea besterik ez litzateke dato horien arabera. Gainera, oraingo kotizazio-sistemaren arabera, aportazio kopuru horiek bi halakotut-edo egin direla kontutan hartu behar delarik.

7. GOIHERRIKO KLINIKA PRIBATUAREN PROIEKTOA

Bada Goiherri klinika pribatu bat egiteko proiektua. Ehun ohe ingurukoa edo. Eta Seguridade Social-ekin akordio bat eginez, zerbitzu egoki bat muntatu nahi litzateke.

Zer esan asmo horretaz?

Bistan da, horrelako zerbitzu bat ez dela gutxiestekoa. Goiherri, esate baterako, zerbitzuak goitik eraiki zai egon izan bagina, apailaturik ginetkeen.

Dena den, delako zerbitzu pribatu hortaz, hau besterik ez dugu esango oraingoz: bitarteko aterabide edo soluziotzat har genezakeela soilki. Horrelako zerbitzuak, garraio eta finantza eta irakaskuntza eta beste bezala, ez bait daiteke har zerbitzu pribatu bezala.

Gainera, beste alde ilun bat ere nabari dio jendeak proiektu berri horri, eta da: Residentzi berriaren alde egin duen, eta egitekotan den, borrokan, atzerapide bat izango ote den.

Dena den, hautapenak hautapen dira, eta Goiherriko jendearen berehalako premia gorriei erantzun nahi izate horri guztiz txalagarri derizkiogu, erabat harturik.

Baina, Goiherri eta aipatu gaineratik zonari beste soluzio beteago bat zor diotenei, eta Klinika pribatuarekin beren burua xuritu ez dezaten, bortizki esan nahi diegu: HORI EZ DA GOIHERRIK ESKATZEN ETA EXIJITZEN

DUEN SOLUZIOA. KONKLUSIOA

Sendakuntza aldetik, probintzia, eta Goiherri eskualdea konkrutuki, inbertsio publikorik gabe dago. Eta berak egin aportazioa hain montruosoa delarik.

Bestalde, komunikabide eta erakaskuntza eta beste zerbitzuetan bezalaxe.

Eta, behin eta berriz esan bezala, ez da diru faltaz, langilearen beharrak haintzat hartzen ez direlako. Eta gizarteko klase banaketari, betiko klase pribilekiatu apur baten mesedetan, setatsu eutsi nahi zaiolako.

METAL-ITTURRI

Bideak urriak eta eskasak

Urte Berri eguna zen. 39 nuen sukarraren beroa. Gaixotzeko egun onik ez da. Baina Urte Berri eguna oso txarra da. Sendagile bat bera ere ez nuen etxean aurkitu. Hurrengo egunean ambulatiora joan nintzen lipu beltzak jotako zakurra baino tristeago.

«Ez daukat betarik. Zoaz Donostia-kora. Ni ere 39ko sukarrez jeiki naiz. Nik ez dut bazarrik zuk bezala».

Erretolika hori guztia entzun eta berriro etxera sorta bat botikekin. Ez nuen izan mediku sano baten eskubiderik. Eta honelakoak egunero gertatzen dira. Asko gainera.

50, 60, 80 edo 100 gaixo pasa ohi ditu ambulatorioan ordu betean edozein sendagilek. Errezetak egin eta errezetak egin beste lanik ez du. Sendatzen ez den gaixoak partikularrena joan beste erremediorik ez du. Baina segurukoarengana joan nahi ez baldin badu botikak bere patrikatik ordaindu beharko ditu, segurukoari ez bait zaio beste mediku batek agindutakoen errezetarik egitea gustatzen.

Langileak segurukoarengana partikulari joan beste biderik ez du.

Aberatsak nahi duen medikua, klinika eta gela aukera ditzake. Osasunaren eskubidea ez du, itxura denez, edonork. Dirua duenak bakarrik du gure artean osasunaren eskubidea.

OSASUNERAKO ESKUBIDEA

Aberats eta behartsuek osasun-bide desberdinak izan dituzte aspaldidanik. Baina gero eta gaitzetsiagoa da gizartean jokabide makur hau. Edonork, dena dela, osasunaren eskubidea baduela gero eta onartuagoa da.

Eskubide hori hitz hutsa bilaka ez dadin kofradiak, hermandadeak eta seguruak sortu ziren. Zenbait herri txikitan bada oraindik ere honelako hermandaderik. Nahi duen medikua eta eritegia aukeratu ohi ditu gaixoak. Hermandadeak ordaindu ohi ditu gastuak.

Botikak, mendiku eta eritegi zerbitzuak gero eta garestiagoak direnez gero gehienek elkartu beste biderik ez dute. Gastu hoiei denei bakarka erantzuteko diru asko behar da.

«Mediku, botika eta hileta» zerbitzuak eskaintzen dituzten seguruak sortzen dira XIXgarren mendean. Seguru hauek dirubide izan daitezkeela ohartzen da zenbait. Medikuari eta gaixoari, biei, zupatzu dirua egiteko antolatzen diren zerbitzu bilakatzen dira berehalaxe.

1881garrenean sortzen da Segurantzaz soziala Alemanian. Bismarck dugu buruzpide honen aita: «Eman langileari osasuntsu denean lanerako eskubidea, eta gaixo denean sendatua izateko aukera», esaten zuen.

Estatuaren gain izango den zerbitzu

sozial honetaz XXgarren mendean haseran hasten da kezkatzen Espainia. «Instituto Nacional de Previsión» 1908garrenean sortzen da. Baina ez du gaixoardirako segurantzarik. «Seguro Obligatorio de Enfermedad» ez da 1942garrena arte sortzen.

DENOK HASERRE

Segurantzaz sozial honek ez du inor betetzen. Gaixoak, sendagileak eta zerbitzu hau antolatzen duen I.N.P., denak dira haserre.

Gaixoak ez dira zerbitzu honetaz gehiegi fidatzen. Arrazoiz ala arrazoirik gabe, esamesa asko da gaixoen artean.

Sendagileek ere beren izen ona galdu dute. Behar hainbat irabazi gabe geratzen dira gainera. Beste ezer sozializatu ez den lekuan osasun-zerbitzua sozializatu nahi da. Kartillako horrenbesteko bat irabazten du sendagileak. Zenbat eta kartilla gehiago orduan eta diru gehiago.

Baina zenbat eta kartilla gehiago orduan eta gaixo gehiago zaindu behar du. Leporaino lanez beterik geratzeko bidea egin du. «Segurantzaz Sozialak» merke-zurrean, mediku gutxiarekin baliatuz, egin nahi du zerbitzu-legea.

Bestalde lanik gabe uzten ditu mediku asko.

Kartillako, ez, zerbitzu bakoitzeko ko-bratzeko aldekoak dira mediku asko. Zenbat gaixo zaindu dituzten hainbeste diru. Honela ere gaixo asko nahiko lituzkete egunero. Leporaino lanez kargatzeko bidea da hau ere.

Beste zenbait medikuk, lehen bezalaxe, gaixoari nahi duena kentzeko eskubidea nahi luke izan. Honela ere, ordea, aberatsek bakarrik izango lukete mediku onak izateko eta aukeratzeko eskubidea.

Segurantzaz Soziala antolatzen duen I. N. P. ere haserre da. Gero eta botika eta baja gehiago hartzen omen du jendeak. Espainian ez beste guztietan zorrak egiten dira Segurantzaz Sozialean.

Espainian, berriz, dirua pilatu eta pilatu ari da. 1970garrenean 500 milioitik gorako irabazia izan zuen Gipuzkoan bertan.

Bestetan zorrak egiten dituen Segurantzaz Sozial honek Espainian dirua pilatzen du. Nola? Zerbitzu urriak eta eskasak eskainiz; merke-zurrean, zerbitzu-legeak eskainiz.

INTERESATUEN ESKU

Osasuna denontzat berdin segurtatzek katramila asko du. Baina katramila hauek ez dira behin ere askatuko interesatuek parterik ez duten bitartean.

OIARBIDE

Jolasak haurra mugatzen du (III)

Jostailuak eta seksu bereizketa

Geure haurrak ahal denik ondoena hezten denok saiatzen gara.

Ahal «denik ondoena», ordea, guztiz desberdin ulertu ohi da. Hezketa teoria edo asmoak, praktikan jartzerakoan, batzuk eta bestek guztiz desberdin konprenitzen dituzte. Hala ere puntu berdin batzu badiugu. Esaterako... geure haurrak, guk izan ditugun zailtasun eta arazorik izaterik ez dugu nahi.

Sarri askotan honela mintzatzen gara:

«Ez dezazuela nik pasa nuen gosea pasa behintzat».

«Ez dezazuela nik hainbat bildur, izu eta konplejo izan behintzat».

«Guk baino haurtzaro zoriontsuagoa izanen ahal duzue behinik behin» (?).

Esaldi hauen mamiari gagozkiolarik, egia huts-hutsak direla aitortu behar, baina... Egin dezagun «baina» luze bat, seksu alderdiari zuzentzean. Txiki-txikitandik, jostailuen bidez egiten dugun seksu bereizketa gaitzetsi nahi nuke beldurrik gabe.

Neskei eta mutilei, jaiotegunean bertan, harrera desberdina egiten zaie. Nire adiskide batek hau entzun zion aitari: «Neska da. Hutsa. Hutsaren hurrengoa».

Belarritako, erropen kolore berezi eta gainerakoak utzirik, goazen jostailu-jolasen arazoa ikustera.

Neska jaiotzen baldin bada berehalaxe ditugu etxean panpinak.

Neskei opari on eta polit bat egin nahi izanez gero, ez dago zalantzarik.

Muineka edo panpin polit bat. Edo, Nanziren soinekotxoren bat edo sukaldeko tresnatxoak. Josteko tresnak, eta plantxatxoak ere oso egokiak dira. Eta beti buruan hartu behar direnak: Kotxeko, sehaska, ohetxo, armario eta honelakoak. Eta mutilei? Mutikoei, alegia? Hori guztia utz ezazue bazterrean, ken ezazue burutik, oraingo honetan. Etorkizunean pentsatu behar dugu.

Nesken kasoan ere bai, pentsatzen da bai etorkizunean! Baina badakizue mutilek etxeko jabe, familia bateko buru eta gizartearen zuzendari eta motor izan behar dutela eta neskek hauei laguntza ematea bere funtziorik nagusia.

Erratz txikiak eta gantxiloak ez dira sekula har txikien hobi izanen.

Ipuin guztiak pentsamolde jakin batez idatzirik daude. Ikasteko testuak, liburuak berdin. Abentura eta trebetasun papera beti mutilei dagokiela eta, neskek beti pasibo eta kottadu.

Inoiz, haur bat, besterik gabe bere seksuari ez dagokion ekintza batean murgildurik ikusten badugu, berehalaxe salatzen dugu:

«Tira, tira, mutilek ez dute horrelakorik egiten».

Zortzi urteko mutil batek panpin batzuek eskuz josten hasiz gero, harriturik honela zion:

Maixua, niri jostea asko gustatzen zait!

Zer dela eta honelako harridura?

Inoiz esperimentatu ez zuen zerbait egiterik ahal izan zuelako. Are gehiago. Inkonszientean, bera konturatzeke, bere buruari galerazia zion zerbait hautsi zuelako.

Mutilei gehienetan jostailu hobeak ematen zaizkie, konstruzio jokuak, puzzleak eta abar.

Guzti honek haurraren adimen prozesoa bizkortzen duelarik, berehalaxe neskengandik, azkarrago, trebeago berexten hasten dira. Gizonen munduak monopolizaturik gauzka. Gizonen ikuspuntuak balio du.

Emakumeak beti berdin, txolinkeria ugari eta hutsa. Sukaldean hizlari, kalean ixo. Euskal emakumearen oportazioa nahi badugu, txikien hezketa ez dezagun ahantz.

Gizartean bi funtzio desberdin badirelakoan ari gara askotan. Ar-emeek dagokien bi funtzioez ari naiz.

Gure akats handi hauk, txikiengan, beren lehen urteetan, txertatzen dira.

Hezketa lanean ari direnek konturatu behar luteke, pentsamolde honen kontradizioez, eta konturatu ondoan, bide berri batzuei lotu behar litzaizkieke. Bestelako hezketak ez du hezketa izenik merezi.

Gaurko guraso gehienak konturatu ere konturatzen dira, gauzak dauden daudenean ez daudela ongi. Irakasleak are gehiago.

Neska-mutikoak elkarrekin hezi behar zirela eta, ikastolaren sorrerako eskolaurre mailako talde halen urratsak, oso aurrerakoiak gertatu zaizki-

gu. Hezketa alorrean eman den pausorik onuragarrienetarikoa hauxe izan da.

Gauzak aldatu egin behar direla, baina asmo on hauek errealitate bihurtzen ez diren bitartean, konsziente edo inkonszienteki gure balore zaharrak transmititu besterik ez dugu egiten.

Gaurko gazterari begiratu bat emanik, konklusio onik atera daiteke. Izan ere hor ditugu, neska eta mutil eginak.

Haurtzaroa utzirik, haurtzaroko hezketaen aurka altxatzen dira. Gizontzen ari diren neurrian, neska — mutilei egin zaien bereizketa salatzen eta gaitzesten dute. Batzuei eta besteek giza-balore desberdinak eman zaizkie, eta bi funtzio izate hortatik irten nahirik gogor burrukatzen dira. Lehenik, beren buruaz lan egin behar dute. Lehengo eskemak hautsi eta berriak aurki. Neskek, ezkontzeko garaian, ez dute lana utzi nahi (orain arte egin den bezala), eta beren irten bidea, gizartearen barruan aurkitu nahi dute.

Mutilak, teori-mailan, bat datozela diote planteamolde honekin, baina gero, kompetentziari beldur diote: «Lan gutxi dago eta», «Gu nahikoa gara explotatuak izateko», «Guk adina emakumezkoek irabazten badute ez dute gandorra behean izanen, ez da giro izango», «Egin dezala andreak lan, gu egongo gaituk».

Eta bukatzeko, kolegio giroko haurren artean esaldi hau aski zabaldua den arren, txantxetan ere ez genduke berresan behar: «Mutilak mutilekin, neskek neskekin», alegia.

PINU ADARRA JARRI DUTE TEILATUAN

ELGOIBARKO IKASTOLA BERRIA ZERTAN DEN

❁ O. H. O.-EKO 24 IKASGELA

❁ DATORREN IKASTAROAN HASIKO

Urtarrilaren 28an urtebete da, juxtu-juxtu, Elgoibarko ikastolak ikastetxe berria egiteari ekin ziola. Eta urtebete hori baino zenbait egun lehenago, elgoibartarrek jarri ahal izan dute pinu adarra teilatu berri ganean.

ASTIRO BURUTUTAKO
LANA

Luis Ulazia herriko semearen proiektu batez ekin zitzaion obrari, geroztik, egin-ala, zenbait aldaketa nabarmen bezain baliotsu egin izan bada ere.

Proiektua, noski, arkitektoak aurkeztua eta garai onez guraso koperatibak onartua izan arren, ez da besterik gabe bere horretan hasi eta amaitu arte mugigaitz izan. Gauzak ikusiaren gainera behin eta berriz aztertu eta eztabaidatuak izan dira ikastolako zuzendari eta arkitektoaren artean, hainbat eta hainbat ordutako elkar lanean, bi parteotatik taxuz eta zentzuz jokatzuz.

Kontratan hastapena, gremioen posibilitateak, instalazio bakoitzaren aukera eta arazorik txikiena alde zurretik ausartu eta arakatu da, geroko funtzio, egokitasun, iraupen eta ondorioen arauera.

IKASTETXEA ZERTAN DEN

Astiro eta elkar lanean egindako miaketa hoiek zenbait aldaketa baliotsu erakarri dute ikastetxea eraikitze-rakoan.

Nabarien, behar bada, egiturari berri dagokion aldaketa dateke. Proiektuoz bi planta eta goi-terrazza irekia izan behar zuena, erabateko lau plantatan geratuko da. Alde batetik, edifizio guztia hiru metro luzetako jasoera izan du oso osoan. Honela, ikastetxe guztia plataforma «huts» baten gainera kokatua geratzen da, behe alde guztia, 3.000 m.² inguru, jostalekutzat gelditzen delarik, eta aterpean noski. Bestetik, teilatu edota terrazza irekia izan behar zuenari txapela jarriko zaio, erdi aldeko zutaberik batere gabe, bes-

te 3.000 m.² ere jostalekutzat utziz.

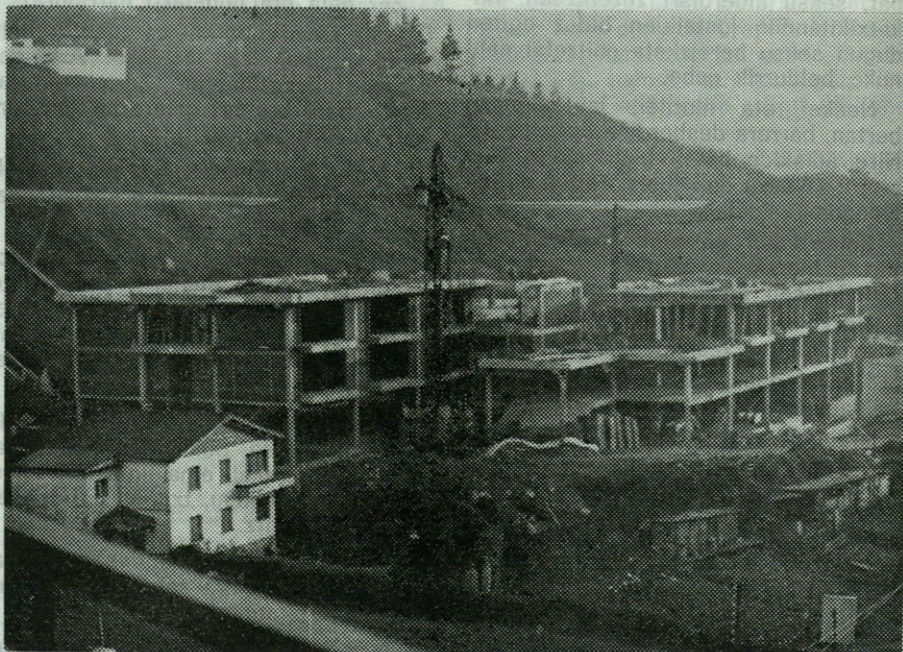
GELEN BANAKETA

Ikastetxea maldan beheara kokatua dagoelarik, lehen eta bigarren pisuak —nolabait etxearen egoitza bakarrak, beste biak barrena eta terrazza direnez— hiru plantatan bilakatzen dira, eskailera bezala edo eginez.

Lehen pisan, bi sarrera nagusiak, bulegoa, idazkaritza, sukaldea, jange-

hiruna elkartuak behekoak bezalaxe. Tutoriak, komunak eta laboratorioak osatzen dute hirugarren planta hau.

Horrez gainera, lehen pisutik teila-tuko sapairaino, klaustro bezalako barne-patio itxi bat egina dago. Ikastetxearen bihotz-bihotzean burutua, edifizioak bere baitan inguratzen du, anfiteatro gisa. Etxea bera bezain altu den gela berezi honi «Erabil-oro korreko» deritzate, eta pedagogi sistema berriek arras proposatua da, ikastetxearen eguneroko bizimoduarekiko

la, konserjearen bizitza, liburutegia, entzunikusgailu gela, komunak eta gainerako zerbitzuak (kalefakzio eta beste) egongo dira.

Bigarrenean, O.H.O. delakoaren lehen ziklo guztia, hau da, 1, 2, 3, 4 eta 5 mailetako hamabost gela, hiru maila bakoitzeko eta hiruna elkarrekin komunikatuak. Horrez gainera, tutoriak (irakasleen gela aproposak), gimnasioa, komunak eta beste.

Eta, hirugarrenean, O.H.O.-ren bigarren zikloa, 6, 7 eta 8 mailako bederatzi gela, hiru maila bakoitzeko, eta

hainbat ihardunen (elkar-lanak, solasaldi, biltzar toki, otoitz leku...) lekurako.

BESTE ZENBAIT ZERBITZU

Erositako lurrak 14.000 m.² dira guztiz, eta ikastetxe eraikiak 3.000 m.² ditu. Gainerakoetan, pelotaleku (20 x 40 m.) bat erdi egina dago —luze zabala burutua eta estalia eman beharrean—, eta oraindik pista polideportiboa eta basket-ball edota eskubaloi kantxa egiteka.

Bestelako lurra mendi bezala geratzen da, zati handi batetan aski aldaipatu, autopistaren hegalepean.

DIRU ARAZOA

Ikastola «Elgoibar-ko Izarra» elkar-teak (1.300 bazkide) sortarazi zuen. Hala ere, ikastetxe berriaren arazoa planteatu zenean, P. M. Urruzuno kooperatiba sortu zen ikastola aurrera atera zezan, eta «Elgoibar-ko Izarra» herri mailako kultur ekintzen eragile-tzat geratuz.

Ikastetxearen eraikitzea 43.500.000 ptako. presupuesto batez egiten ari da. Miloikada hau gainditzeko, P. M. Urruzuno kooperatibak hamasei miloi-ko hiru kreditu lortuak ditu Gipuzkoako hiru aurrezki kutxen aldetik. Kreditu hau pertsonalak dira, guraso guztiek banan-bana abalatuak.

Kreditook nolabait arindu nahi asmoz, berriaz, Elgoibarko ikastolak (Eibar, Zarautz eta beste hainbatekin batera) subentzio bat eskatu zion Estatuari. Subentzio mota hau estatuaren ez diren ikastetxeentzat sortua da eta obraren kostuaren % 35 oraindu izaten du. Haatik, berriki ezetza jaso da, «no prioritaria» delako arrazonomenduz. Hauk honela, Udaletxeko zein Donostiako Hazkuntza Ordezkaritzako informeak (biak oso onak) bildu, eta errekursoa egin du.

Horrez gainera, beste diru eskari bat ere egin zion J. M. Aristrain Fundazioari, Elgoibarko bertako erlijioso kolegio batek egin zion bezalaxe. Kolegio honek oraindik zortziren bat urte ikastetxea berrikoa duen arren, eta ikastola, aldiz, eraikitzen ari eta gurasoen kreditu pertsonalez, harako fundazioak kolegioari eman dizkio 15.000.000,— pta., eta ikastolari, ordea, ezezko gutuna baino ez, «objetivotasun» hitza atxakiatzat aipatuz. Jokabide hau oso nabarmena izan da elgoibartarren artean, Jose M. Aristrain jaunaren emaztea elgoibartarra denez, gainera.

Geroztik, ikastolak beste diru eskari bat zuzendu dio oraintsu Gipuzkoako Diputazioari, Elgoibarko bilinguismoaren etorkizuna ikastolaren inguruan baino ez dagokeela oroitaraziz.

Azkenik, dena esan beharra baitago, Elgoibarko Ikastola Haurtzaindegia ere denez gero, arestian eskuratu ditu Gipuzkoako Gobernadorearen eskutik 800.000,— pta., Gobernu Ministeritzaren «Plan Nacional de Guarderías Infantiles» delakoagatik, eta beste 2.000.000,— pta., berriaz, Lan Ministeritzaren «Patronato Fondo Nacional Promoción al Trabajo» dela eta.

Elgoibarko Ikastolan 700 ikasle ari dira aurten, eta 800 pasa datorren ikastaroan. Behar bada, ez dakikete, oraindik, gurasoen ahaleginen berri...

Hamar urteko isilunearen ondotik

ANTZERKI TALDE

berria Elgoibarren

Datorren asteazkenean, hilaren 11an, Ignazio Begiristainen Bizi-Truk antzerkia aurkeztuko da Elgoibarren.

Elgoibarko bertako talde berri batek antzeztuko du. TXILIBISTO (gorapilo) deritza, eta azken hamar urteotako isilunea apurtzera dator.

ANTZERKI ZALETASUNA ELGOIBARREN

Antzerki zaleatasuna nahiko bizia izan da, betidanik, Elgoibarren.

Gerra osteko garaia bagagozkio, 1942 urtean sortarazi zen lehen antzerki taldea. Sasoi haretako giroa ez zen txantxetako; lehen saioak erdaraz izan ziren, mutilek bakarrik eginak, neska-mutilek elkarrekin egitea (euskaraz egitea bezalaxe), «bekatua» bait zen.

Hasera honetan, zenbait autore espainiarren obrak azaldu ziren, komeriak, errebistak zein zartzuelak. Ondotik, erdaraz baina Euskal Herriko gaiei ekin zitzaion, Guridiren «El Caserío» eta beste, esate baterako.

Elgoibartarrak euskarazko obra bat prestatzen hasi orduko 1958 da. Bittor Garitaonaindiaren **Aitona ta Billoba** zeritzan obrari, eta Patxi Juaristiren zuzendaritzapean aurkeztu zen.

Talde haretan parte hartu zutenek gogotan dute oraindik antzokia gainezka egon zela beren herrian, Eibarrera joan zireneko eguna ahaztu ez zaien bezalaxe. Oraindik ere barra egiten dute tramankulu guztiekin Eibarrera iritsi zirenean ikusi zutena oroitzean: takilako emakumea puntua egiten, eta guztira bi butaka ilara baino ez.

Ez zuten, ordea, etsi. Obra hura Arrasaten, Urretxuan, Deba eta Ondarroan arrakasta handiz aurkeztu zen, bai eta berriro ere Eibarren (oraingoan betekada), Mogel idazlearen gorasarrez Euskaltzaindiak eratu zuen programa barruan (1959), eta Bilboko Arriaga antzokian ere, Alfonsito Irigoienaren eskutik eta Euskaltzaindiaren ardurapean.

Geroztik, beste zenbait obra ere prestatu eta azaldu zuten, Pierre Loti-ren **Ramuntxo** (Toribio Altzagak euskaratua) eta Avelino Barriolaren **Gai dagonaren indarra** (1964) lekuko.

HAMAR URTEKO

ISILUNEAREN ONDOTIK

Gauzak ez dira beti nahi eta uste bezala gertatzen. Urte eskasak dotoz ondotik. Giroa nahastu egiten da, taldeko hainbat espetxean sartzen, hainbat oztopo eta eragozpen nabarmentzen eta antzerki saioak mututu egiten.

Hala ere, «Ongarri» elkartearen inguruan, 1974 urtean zenbait hastapen sumatzen da, eta 1975eko Aste Sanduan Anastasio Albisuren **Nekaldi** izeneko aurkeztu da. Hogeita hamabosten bat lagun dira guztiz, hainbat inoiz antzerkirik egin gabeak eta beste batzuk, ordea, Patxi Juaristi bezalaxe, hogeita hamar urteko esperientziarekin.

Aurten ere egiteko dira pasioko agerkizun hori, baina hasi direnez gero ez lukete nahi horretan bakarrik geratu. «Ongarri» Elkartek bi antzerki talde promozionatu nahi lituzke, euskaraz eta erdaraz, eta dagoeneko euskarazko taldea behintzat aurrera doakigu.

Mari Ezenarro eta Manuel Errementeriaren ardurapean moldatu da talde hau, eta bere lehen aurkezpenean hilaren 11an egingo du.

AUKERATUTAKO OBRA

Esan bezala, Begiristainen **Bizia Bizi-truk** delakoa izango da talde berri honen bere lehen aurkezpenerako hautatu duen antzerki lana.

Gaiaren mamia aita-semeen arteko harremanetan oinarriturik dago. Aita, entrepresako nagusia, ugazaba da, eta semeak ez ditu aitaren langileekiko jarrra eta jokabidea ondo ikusten. Bion artean, aitaren aldetik batipat, haserrea sortzen da, eta semea jaiotzetik atera beharrean aurkitzen da. Zenbait gertaeraren ondotik, semea berriro etxeratuko da, eta, aitak, onartzeaz gainera, lan hauia erabat konponduko. Amaiera pozgarria, larrosa kolorekoa.

Datorren asteartean, Odeon antzokian, gaueko 10etan.

EUSKARAZ TEKNIKOAK

Euskara kulturaren arlo guztietan sartu behar dela ez du inortok ukatzen. Literatura, Historia, Soziologia... dira gure hizkuntzaz gehien ukitu diren gaiak. Teknika aldetik, berriz, hasten ari garela esan genezake. Orain arteko saiakerak, 1935 eta 36an Aramaio G. Jauregik atara zituen bere Pisia eta Kimia direlako liburuak lekuko, jario erdian uharte bat bezala gelditu baitira. Azken honetan, aitzitik, indarra helburu konkretu baterantz zuzentzen ari da. Asko jokatzen ari gara euskaldunok geure kultura dela eta. Euskal Unibertsitatea gaur ikastoletan dabilzan neska-mutikoen jomuga izan behar da. Baina helburua lor dadin, bidea, lehendabizi egin eta ondoren landu egin beharko dugu.

Tekniko arloan arinki murgiltzen den gazte bat J. Ramon Etxebarria dugu. Berak inork baino hobeki hitz egin diezaguke gai honetaz, euskara tekniko arloan eta Euskal Unibertsitateari begiratzuz, hain zuzen. Berari, beraz, galdera hau egin dizkiogu:

—Zein duk J. Ramon Etxebarria?

—Duela hogeita zazpi urte Gernikan jaio nahi nintzen (edo gizon?) bat nauk. Hala ere, neure burua eibartartzat jotzen diat, bertan iragan baititut neure gaztaroko urte gehienak. Orain Bilbon bizi nauk, ezkonduki niagok eta alabatto pare bat diat. Industri inginiadoretzari buruzko ikasketak eginak zitiat eta «Teknika Energetikoak» deituriko espezialitatez berezitu ninduan. Irakaskuntzan saiatu izan nauk, Santutxuko ikastolan, inginiadore eskolan eta unibertsitatean hain zuzen. Orain Lejoako unibertsitatean ari nauk lanean, fisika azaltzen. Euskal arloan, hiru taldetan saiatu nauk eta saiatzen nauk lanean: Bizkaiko alfabetatze taldekoekin, Iker taldean eta Anaitasuna aldizkarian.

—Ia hamabostero, Anaitasuna, irakurri ahal izaten dugunez, hire lanak tekniko arloa ukitzen dik. Zerk bultzatu hau bide hori aukeratzera?

—Niri gai teknikoak, edo, zehazkiago esateko, zientzi gaiak gustatzen ziaizkidak. Hortaz egin nitian ikasketak, eta hortaz egiten diat lana. Ikasten ari nintzelarik, euskal aldizkariak irakurtzen hasi ninduan. Eta euskararen egoeraren makala ikusteaz batera, pentsatzen hasi ninduan (eta horrela ere oraindik pentsatzen diat) ezen euskararentzako salbabide bakarra, gaur eguneko bizitza modernorako egokitze zatorrela, eta ez bestela. Bizitza modernoan zientzi gaiek gero eta garrantzi handiagoa diate. Beraz, hor hutsune handiak zirela somatzen hasi ninduan, baina ez ninduan ausartzen ezer idaztera.

Halako batetan, Anaitasuna aldizkarian (218. zenbakian preseski) Patxi Urriaga izeneko idazle batek —gero jakin dudanez, izen hori ene adiskide baten gaitzizena zuan— erlatibitate teoriaren gorabeherak erabiltzen zituen artikulua bat argitara zian. Hura xe zuan, ni zirikatzeko behar zen bakarra. Eta erlatibitate teoriari buruzko artikulua bat prestatu nian. Artikuluak harrera ona ukan zian erredakzio kontseiluko arloan, eta zenbait adiskidek gehiago idaztera bultzatu nindiaten. Orduan zientzi dibulgaziozko ar-

tikuluak interesgarri ziratekeela pentsatu nian. Geroztik, bidea eginez joan duk.

—Guztiok dakigunez, euskaraz egin dako hiztegi tekniko baten beharrean aurkitzen gaituk. Ahaleginak egin dituk hori lortzeko baina, oraingoan, ez duk ezer atera. Noizko?

—JAKIN taldearen antolakuntzaz, urtebete diaramaguk lanean Elhuyar taldekoek eta Bilboko Unibertsitateko batzuk. Fisika eta Kimikari buruzko hiztegi berezi bat egiten ari gaituk. Ez duk hiztegi soila izanen: hitzen azalpenez gain artikulua bereziz hornitua egonen duk. Lanaren parte handi bat eginik diagok, baina oraindik asko falta duk; beste urtebeterako lana badiagok gutxienez. Eta ondoren, inprimategi lanak. Beraz, itxaron egin beharko diagu oraindik.

—Euskara lantegietan sar dadin, zer egin beharko litzateke? Esan nahi diat alegia, katalogo mailan...

—Lantegietan sartzea? Izatez, zenbait tokitan, euskara erabilia duk langileen artean, lanari buruzko edozein arazo adierazteko. Baina, kanpora begira egiten den guztia (zenbait salbuespen txiki kenduz), erdaraz egiten duk. Katalogo arazoak galdtzen didak. Bere garrantzia duen arazo bat dela ueste diat. Dena dela, azken helburua, euskara lantegian eta bizitz arlo guztietan erabiltzea duk. Horregatik, lu-zetxoago mintzatuko nauk hortaz. Helburu hori lortzeko, prozesu luzea egin beharko diagu. Lehenik eta behin, oinarritzko azpiegiturak finkatu behar zitiagu. Euskal Herria oraindik analfabetua duk euskaraz, eta horregatik era guztietako alfabetatze kanpainak antolatu beharko dituk. Jendea alfabetaturik egon dadinean, bestelako modu batez ekin ahal izanen ziaio euskararen erabiltze ofizialari. Bitartean lantegiek euskaraz ateratzen dituzten eta atera ditzaketen katalogoek, ene uestez, prestigiatu egiten diate euskara; eta horregatik, onuragarri direlakoan niagok. Baina ez diate problema konpontzen. Modu berean, jendearen aurreko lan guztietarako (telefonistak, saltzaileak, publik erlazioetakoak, bankariak eta beste asko), lantegiek exi-

jitu egin beharko likeate euskara jakitea. Eta batzu hasiak dituk horrelakoak egiten. Dударik ere ez, Euskal Herrian euskara ingelesa baino garrantzizkoagoa eta premiazkoagoa duk. Lanpostu askotarako ingelesa ezagutzea eskatzen duk; euskara ezagutzea, ordea, ez. Nola uler daiteke horrelakorik? Zenbait enpresari hortaz kezkatzen hasia duk. Baina, gutxi (gutxiegi) dituk horrelakoak oraindik. Dena dela, hortaz, enpresariaren mentalitatea aldatu beharra diagok (enpresa moduaz sartu gabe). Enpresariak errentagarritasunean pentsatzen diate so ilik. Eta euskara errentagarri ez delakoan, ez diate euskararekin kontatzen. Euskaldunok eman behar zioagu euskarari balio praktikoa, kasu honetan, merkatal balioa, alegia; eta hau, euskararen erabiltzea ahal dugun neurian exijituz, eta erabiltzearen alde egiten diren ekintzak txalotuz.

Hortaz bukatzeko, oharritu bat egin nahi diat, hor zehar ikusirik ditudan zenbait katalogori buruz. Batzu oso ongi diatzirik diaudek (gutxienez); beste batzu, ordea, penagarriak dituk euskararen aldetik. Hortaz kontzientziatu egin behar diagu jendea, publikoki ezer argitara aurretik, ongi prestatu eduki dezan, hortarako Euskaltzaindiari kontsultak eginez edota gai horri buruz euskaraz tekniko edo trebe direnekin mintzatuz.

—Nondik abiatzen haiz hire hitz teknikoak erabiltzeko? Zein duk hire oinarria?

—Informazioa behar duk lehenik eta behin, edozein lan serio eta patxadazko egiteko. Gutxi badira ere, badituk euskal hitz teknikoak buruz aurrekoak eginiko zenbait lan. Hauk ezagutuz joan behar diagu aurrerantz.

Edonola ere, hitz tekniko guztiekin ezin daitekek bide berbera erabil. Horregatik, lehenik eta behin haien klafifikapena egin behar duk. Labur esanda, bi multzo nagusi egingen zitiat hemen.

Hitz teknikoaren arteko batzu, aurretik diaudek lehengo euskara zaharrean; hauk eguneroko eta aintzinako teknikekin zerikusirik dutenak ohi dituk. Hauk ezagutzeko, aurretik eginda dauden lanak eta hiztegiak kontsultatzen zitiat: J. San Martinek Eibarko hitz teknikoak buruz eginikoak, Azkue eta Lhandehen hiztegiak eta beste. Mujikaren hiztegia ere erabiltzen diat, baina han agertzen diren hitzak hartu aurretik, Azkue eta Lhanderen hiztegiaren birkontsultatzen zitiat. Oso erabilgarri duk, modu berean —eta asko erabiltzen diat —Elhuyar taldekoek eginiko hitz teknikoaren bilduma.

Beste hitz tekniko asko eta asko (zientzi alorreko gehienak) internazionalak dituk ene eritziz. Internazional bezala zeintzu har eta zeintzu ez har erabakitze, zazpi hizkuntzatan datoren hiztegi tekniko bat daukaat, eta hortaz baliatzen nauk. Horrez gain, ingeles hiztegi tekniko bat era erabiltzen diat.

Hitz internazionalak hartzean, euskal fonetik legeetara egokitzen zitiat. Hortaz, atzizki internazionalen euskal formari buruzko lan bat egina diaukata. Lan hori Euskaltzaindiko bigarren mailako euskal irakasle titulua lortzeko prestatu nian, eta zenbait adiskiderekin komentatua, aztertua eta kritikatu diaukaat.

—Bakarrik egiten duk lana, ala, aitzitik, talde baten barruan mugitzen al haiz?

—Artikuluak neuk bakarrik prestatzen zitiat. Baina argitaratu aurretik, beti kontsultatzen zitiat Anaitasuna taldeko batzurekin, eta honela hitzen formarik egokienaren aukera taldean egiten dugula esan behar. Dena dela, artikuluez kanpoko lan gehienak taldean egin zitiat eta horrela jarraitzen nauk. Ezer aurreratzeko, guztiz beharrezkoa ikusten diat lana taldean egitea. Hori dela eta, zenbait taldetan ari nauk lanean.

Hitz teknikoaren gorabeherak aztertzekoan, Zeruko Argia aldizkari hontan Bilboko Eskola deiturikoaren zenbait idazlerekin batera jokatzeko diat. Zenbait izen ematekotan gutienez hauk aipatu behar zitiat: I. Berriatua, X. Kintana, J. Tobar, J. Iturbe, eta beste asko. Horrez gainera, Donostiako Elhuyar taldekoekin ari nauk, lanen distribuzioa eta antolamendua prestatzeko batez ere. Hauen aldizkaria euskara teknikoak behar duen oinarritzko azpiegitura prestatzen ari dela, dudarik egiten ez dudana gauza bat duk.

—Euskal Unibertsitateari begiratu, nolakoa duk gaurko azpiegitura edo infrastrukturen egoera?

—Neuk ulertzen dudana eta nahi dudana Euskal Unibertsitatea lortzeko—hots, benetan euskalduna izan dadin unibertsitatea lortzeko—, oraindik urrats asko eman beharko diagu. Lokalik eta ekonomi mediorik ez edukitzeaz gain, oso euskal irakasle gutxi diagu; eta euskal testurik, bat ere ez. Eta horik guztiok prestatzeko, urte asko iragan beharko duk. Bestalde, alferreko lana ikusten diat goiko mailatik hastea, behekoak ez ditugun artean. Lehenik EGB eta BUP direlakoan azpiegitura prestatu behar diagu. Hortan ari gaituk eta zenbait gauza lortu diagu. Baina gogor jarraitu behar diagu bide hortan aurrera, zeren etxeak—nik dakidala behintzat— behetik gorra egiten baitira.

Halaere, horrek ez dik esan nahi, goragoko mailetakok lanik egin behar ez dugunik; ez eta antzekorik ere! Izaitez, guztiak diozake batera. Baina esan nahi dudana, zera duk, nekez eduk dezakegula Euskal Unibertsitatearik euskal ikasle eta irakasleak eduki arte, eta hauk beheko mailetatik pasatu behar dutelarik, behe mailetakok euskal ikastetxeak behar ditugula aurretik.

Edonola ere, Udako Euskal Unibertsitatea diagu. Urtero antolatzen dugun hamabost egunetako unibertsitate hortan, lan beharrezkoa eta garrantzitsua egiten ari garela uste diat. Uni-

GUK EUSKARAZ EZ ZUK ZERGATIK

bertsitate horrek espero eta desio dugun euskal unibertsitatearen hazia izan behar dik.

Unibertsitatea lortzeko urrats asko eman behar dela esan duk. Aipa itzak, bederen, lehenengoak.

—Galdera honi aurreko erantzunarekin erantzun zioat neurri batetan behintzat. Zertxobait gehitzeko, Mitxelenak arrazoi pixka bat duela uste diat. Hark dioenez, «txoria eskuan behar diagu», hau duk, unibertsitate sail guztiak Euskal Herrian eduki behar zitiagu. Horrek zerbait lagun ziezagukek. Helburua, noski, ez duk hori, baina...

—Zeredozer gehiagorik aitatu nahi al duk?

—Euskararen infrastrukturen kasua hainbat aldiz aipatu dugularik, nik geure belaunaldiaren kasua nola ikusten dudana azalduko diat. Ene ustez, oraindik ere urte pila batetan, gure eginkizuna infrastruktura hori prestatzea izanen duk, zorioneko egunen batetan gure atzetik datozenak euskal

munduaren eraikuntzan saia ahal daitezen. Guk infrastruktura hori prestatzen dugun neurrian, gure ondotik datozenek eraiki egin ahal izanen diate euskal unibertsitate hori. Dena dela, daramagun martxan segituz, eta gure ondorengoek gure zuzia itzaltzen utziko ez dutelakoan, esperantzaz bete nagoela esan behar diat. Azken batez, erdietsiko duguna gure lanaren fruitu izanen duk. Lanean ari gaituk; eta lanean jarraitu behar diagu, langintza hortan jende berria eta numero handitan bilatuz. Hori eginez, arazo honen konponketa denbora kontua baino ez duk.

—oOo—

J. Ramon Etxebarria, izen bat euskal ortzean, gaurko izen bat bihurtzirako. Bere lan, kezka eta eritziak azaldu dizkigu. Eredu bat guztiondako. Jarraitu gogor Joxe Ramon!

MENDIAGA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopetia

Getaria, 10 - Urrutizkiñak: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiñak: 421869 - 427726

Iparragirre, 8 - DONOSTIA

Transportes **anzkar s. a.**

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gastelz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Donosti - Aurrerki - Kutxa

**EUSKAL IRRATI
SAIOAK**

Banen baneko aziak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Baserriaren alde

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

ANDOAINGO

IKASTOLAK

Irakasle bat

behar du

Otsailaren 9tik 21 era

Sozialismoaren aldeko kristauak deritzan olde edo mugimenduari buruzko azalpen luze bezain argi eta garbi bat eskaintzen du Paulo Agirrebaltzategik JAUNAREN DEIA aldizkariaren 53. alean.

SAK delakoa ez da Eliz barruko apostolutza talde bat, ez kristauen batasun bat, ez eliz erakunde bat, eta ezta politikazko alderdi bat ere. SAK, olde edo mugimendu bat da. Kristau iraultzaileen presentzia eratu bat da: «Gizarte sozialista eraikitzeak kristau iraultzaileen indarra eta ekintza eskaini, bestelako indar iraultzaileen artean, kristauek jarri nahi du munduan».

Marxismoa eta kristautasunaren arteko elkarriketaren posibilitatea ukatzen duenik bada, are gehiago marxista izanik kristau ere izan daitekeela (eta alderantziz) ontzat hartuko ez duenik ere. Bi ideologia hoiaren arteko harremanetan sortua da SAK, duela lau urte Chilean. Gaur egun Amerika zein Europako hainbat estatutan barreiatuak ugaltzen ari den mugimendu honetaz mintzo zaigu Paulo Agirrebaltzategi, Euskal Herrian ere zertan den adiaraziz.

Besteak beste, arras interesgarri deritzagu —Euskal Herriko SAK-en teoria hobeto ulertzeko— egileak eskaintzen duen euskal sozialismoaren azken hogeita bost urtetako historia irakurtzeari.

Pauloren agerpenak ez du hitz galdurik. Egilea balorazten duen lan bikain hoitako bat dugu, gaurko hainbat apaiz euskaldun gazteren «nondik norakoa» ulertzen lagunduko diguna.

LABURKA

Xabier Kintana XVI-XVII mendeetako Euskal Literaturaz mintzatu zen, hilaren 26an, Madrilgo Ateneoan.

Berrogeita hamarren bat entzule, gazte jendea batipat, euskal unibertsitariak. Hitzaldia euskaraz izan zen, azken laburpen bat gaztelaniaz irakurri.

Honako hitzaldi hau aurtengo lehen-dabizikoa da, eta uda aurretik beste pare bat edo eratuko omen da, beti ere Bozas Urrutia jaun prestuaren eragintzapean.

● Ares jaunak **Euskal Hit Parade** delakoa uzteko asmoa azaldu du, nai-ko asti eta behar haina laguntza faltaz.

Mekanika horretaz arduratu nahi lukeenari eskaintzeko prest dago. Badi- rudi, asko pentsatu gabe, Euskal Herriko herri irratiek elkar-lanean har- tu behar luketela arazo hori.

● Egunotan inprimategiko makine- tan sartuak dira **Asterix eta Obelix** de- lako sortaren lehen lau aleak, hilabe- tero edo argitara emango ote diren.

Guztira hamabiren bat ale aterako dira euskaraz. Banaketa lñaki Beobi- dek egingo, eta prezioa 150,— pta. aleko, gaztelaniazko argitaraldia beza- laxe.

● «Erramu zapatua» apirilaren 10- ean izango da aurtengo. Egun honetan feria eguna izaten den Bergaran, ba- serritarrak buruz-buru kaleratzen zi- ren eguna.

Egun hau lur jota, deuseztaturik gertatu ohi da azken urteotan. Hala ere, iaz eraberritzeren bat sumatu zen, eta beste horrenbeste edota gehiago egin nahi litzateke aurtengo. Jendea lanean ari da dagoeneko.

● Otsailaren 23tik martxoaren 2ra eratuko da Bilboko Begoñan III Biz- kaiko Abesbatz Astea.

Bataz beste 32 kanta taldek hartu- ko du parte, eta milaka abotsek.

Duela bi urte eragin zen talde mu- gimendu honen inguruan, abesbatz fe- derazio bat sortuko ote den asmorik bada.

● Apirilaren 19tik 25era II Zinema Astea eratzeak da Zestoan. Zenbait filme apropos eta jendaurreko elka- rriketaren bat edo beste moldatuko da.

Zinema Aste honek ez du zer iku- sirik zestoarrek prestatu nahi luketen Lehen Euskal Zinema Amateur Ager- keta delakoaz. Honako hau udazke- nean antolatuko omen.

AMATIÑO

Anaitasuna eraberriturik

Arras eraberriturik jaso dugu ANAI- TASUNA hamabosterokoaren aurtengo lehen alea.

Z. ARGIA honen neurri antzerakoa, 28 orrialde haina luze. Hamabostero- ko den aldetik patxadazko muntaketa bat eskaintzen du, sail fijoek burutua batipat: «Euskal Herrian», «Iberian ze- har», «Munduan barrena», «Erligioaz», «Elkar ikuska» eta «Liburuak» dira sai- lik nagusienak. Horrez gainera, albis- te laburrak, ohizko hiztegiak, irakur- leen gutunek eta umore orrialdeak osatzen dute aldizkariaren molde be- rria.

Zerbait onik azpimarkatzekotan, ha- mabosteroko bati gehiago dagokioke- en erapena, paper ona eta maketa lan bikaina. Akatsik aipatu behar badugu, berriz, ale guztiari nolabait dario «sine die» kutsua eta prezio garesti sama- rra, Z. ARGIA baino %75 gehiago.

oriako alegi

URTEBERRI ON!

Gure erretorearengandik jakin genuen, ohitura denez, herriko jaiotza-bataio, heritz-hileta eta ezkontzen berri. Gure arten eliza-Herria batera doaz orain arte; zentzu honetan, jaiotzen dena bataiatua da, hiltzen dena elizaz lurperatua eta elizaz ezkontzen dena Herri ezkontdua. Elizaz kanpoko ezkontza batzuk ere hasi direla uste dugu.

Hona dataok:	1974	1975
Jaiotzak	33	45
Ezkontzak	13	14
Heriotzak	18	18

Jaiotzek goitik egin dute. Poz handia hartuko zuten jaiotzen eskasiaz goibel zirenek, are gehiago 45 hoietatik 7 ez beste guztiak euskaldunak izan direan; tekla hori ere joa izan bait zen aurreko urteetan. Guk geure partetik, geure zorionak ezkonberi eta gurasoberriei!

SOLDADUSKARA

Gizon baten bizitzan, sasoi onenean, hogeitaz aldera soldaduska dago. Neskarenean ez, ez ordea joan berri den urtean lortu dutenarengatik. Gure herriak, aurtun ere gazte sail doa. Aurtendik inor ez da bere eskualde edo rejioan geldituko, beretik kanpoko eza-gunagoa dugu bertakoa baino. Dena dela, jende isilik doan arte, han izango dituzue herriarrak Ceutan, Gironan, Leonen, Caceresen, Valencian... Hara, zoaztenean, ez ahaztu ogitartekoa. Soldaduska hartzen dugun bezala ez hartze, egokia bertso zahar hau:

Bete besoak galoiez
zilar ta urre kolorez
agindu modu gogorrez.
Hartu eta eraman, gure semiak
hazitakoak dolorez
ez dute eskatzen faborez
batek nahi badu eta ez
lur bustitzera odolez.

ALEGIKO KORUA

Gabon egunez talde asko atera zen kalera Olentzero ospatuaz: ikastolako haurrak, txistulari taldekoak eta korua. Korua indartsu plazaratu da, bai kalean bai elizan; talde polita bildu da oraingoan. Urte askotan! Gazteak dira gehienbat eta helduexagoen hutsunea sentitzen zuten hauek.

Izenaren premian omen daude, korua bai eta izenik ez. Guk gure proposamena egiten dugu, «ALEGIKO KORUA», bere hartan eta erdarazko itzulpenik gabe. Era honetara, koruak duen herriko alderdiari izenean ere eutsiko lioke. Azken hitza, noski, korukoek.

AURREZKI KUTXA

Lehen «erdarazko itzulpenik gabe» esan badugu, ez da halabeharrez izan. Gipuzkoako Aurrezki Kutxak gure artean hartu duen jokabideaz zerbait esatearren baino. Dakizutenez, herri hartako gauza ikusgarrien berri jasotzen du autoz datorrenak. Esan behar dugu, ordea, erdaraz ematen zaiola hoiien berri.

Neurri batean, Aurrezki Kutxa hau, gure Herriaren erdaratzebidetan sartu da. Gure herrian alderdi berezia du gainera: toponimoak ere erderatu egin ditu, lekuek betidanik dituzten izenak alegia. Honela «Zubi Za(ha)rra» (puente viejo) jarri digu. Besterik ez genuen falta! (Aurrezki Kutxako inor mindu ez dadin «Za(ha)rra» guk jarri dugu hemen, herriaren sarreretan «Zarra» dio). Jendeari mesede egiteagatik jarri baditu agiri hoiek eta ez propaganda bazter guztian egiteagatik, guk hauei ere geure proposamena egingo genieke: batetik tokian tokiko izen jatorria zein den jakiten saiatzeko eta gero izen hori emateko argi eta garbi. Aspaldiko esaera da izena galtzen duenak izana ere galtzen hasten dela.

markina

NOR DA ERRUDUN?

Garai batetan eta Euskal Herriari begira, Markinako «Zerutxu» ikastola lehenengoetarikoa izan genuen. Arduradunek haruntz-honuntz, osteras asko egin behar izan zuten, dirudunen eskue-tatik eskupeko batzuk lortuaz ikastola aurrera eramateko. Ez ziren ez garai atseginak, andereño, guraso eta beste arduradun batzuentzat. Batzuen nekea bitarteko zelarik, ikastola berri bat bidean jarri zen. Urteak igaro dira. Nola doaz lehenbiziko asmo haiek? Ba ote dugu benetako ikastolarik?

Hasierako berotasuna epelduaz joan bada ere, oraindik haur txikienezko ikastola badugula esan dezakegu. Lau urte dira Zerutxuk, Merzedeko ikastetxearekin harreman berezi bat izaten hasi zela. Andereñoak ikastolatik ikastetxera pasa ziren eta ikastetxearen helburutariko bat, euskaraz irakastea izan zen.

Honela 6 urte kunplitu ondoren, gehienbat E. G. B. ikasketak osatzera, Merzedeko ikastetxera pasatzen dira. Baina ikastetxean ere haurrei euskaraz irakasten dienez gero, Zerutxuko ikastola indarra galduaz joan da. Haurrak ikastetxe hortan hizkuntza alderditik ez dute eragozpenik euren ikasketak aurrera eramateko. Baina zerbait gertatzen dela esan genezake. Zerutxu inguruan euskaraz eta ikastetxe inguruan, erdaraz mintzatzen dira euren harremanetan. Egoera honetan, nork ote du errua?

Dudarik gabe ikastetxe hortan bada erdal giroa eramaten duen zerbait. Nere ustez andereño eta irakasle ezin diezalekegu erru haundirik bota. Gurasoak eguneroko bizitzan erdaraz egiten badute, zer egin? Matematikak edo beste edozein jakin-gai ikastea bakarrik hauen helburu bada, zer egin? Ohituak gara azalezko gauzak egitera eta ez haurrak benetako euskaldun lege hezitzen direnez jakitera. Guraso jatorrak badira, baina besteak euren euskal oinarriak aldatzen ez dituzten bitartean, zaila egingo zaigu benetako ikastola bat Markinan izatea.

Andereño euskaldun eta jatorrak nahi baditugu ere, ez gaitezen ahaztu benetako euskaldun guraso izan behar dugula.

BARINAGA HAUZOTIK

Aspaldi hontan baserritarrek, euren zaindariaren jaia, aparteko meaz ospatzen bazuten ere, aurtun zerbait gehiago izan dute, bertsolariak, euskal dantzariak, haurren abesti eta ipuin sariketa, haurren jolasak eta erromeri alaitsuak.

Jai antolatzaileek, egitarauak euskara hutsean atera zituzten eta Markina udal-letxe buru denak, egitarau hoiek zabaltzea debekatu zien. Euskara hutsa ez baina bilinguismoa ontzat hartzen duela esan dezakegu.

Jaiak gehien baten herri alaitasunean ospatu baziren ere, herriko apaizak larrialdi batzuk pasatu beharra izan zuela, esan beharrean gaude. Toki guztietan daude gizon-saltzaileak eta euskaldun ekintzak baina poltsikoak betetzeko dirua atseginagoa zaie. Hau dela eta apaizak, hitz gogorak izan zituen Markinako agintariekin. Sustoa pasatu ondoren, urak baretu ziren eta jaiak aurrera jo zuten.

Itxaroten dugun demokrazia horretan gizon-saltzaile horrek ez du zereginik izango dirudienez. Zorionak, jai pozgarriak egiten, arduratu diren guztiei!

INTERESGARRIKOA

Dakigunez, alfabetatze taldeak, LEA-ARTIBAY lehen euskal kultur astea eratzen ari dira. ZORION BEROAK!

durango

KALEJIRAN

Zenbait talde eta Alderdiaren deiari erantzunaz, manifestazio bat izan genuen AMNISTIAREN alde Urtarrilaren 17an.

Bene-benetan ez genuela ezagutzen horrelakorik; 2.000 pertsona inguru kaltetan, jendea isilik, espaloietatik bidera jaitxi gabe, eta goardia zibilak lagun genituela eta zebra pasotetan zirkula-

zioa zuzentzen. Arranopola! denborak benetan aldatzen ari ote?

Ordu bete pasa ibili ginen kaleetatik zehar Andra Mari elizpean, AMNISTIA deihadar batzuez amaiera eman arte.

Amaieran txaloak, txalo batzuk entzun ziren. Norentzat? Manifestazioan parte hartu zuen jendearentzat? Horixe berberori sinestaraz nahi izan zigun mozolo batek, txaloak jendearentzat jaurti zituztela.

Inon ez txalorik jendearentzat eta Durangon. Txaloak goardientzat zihoa-zen txo, horrenbeste bazekiagu.

Manifestazioa egiten uzteagatik mesede bezala, heuren esker ona txaloka agertu ziaten haiek, Maiatzeko txingor zaparradak bezala leporatuko zituzten hurrengo egunean Bilbon jasandako makiladak.

Esan ziguten bezala «no siempre va a ser como ayer».

TELEBISIOA

Urtarrilaren 21etik, «Bigarren katea» ikus dezakegu Oiz mendi magaletan bizi garenok. Hainbat hilabetetan egon ginen jarri behar zutenen itxaropenean eta azken baten heldu zaigu.

Euskarazko orduerditxoia ere behin- goz agertu zaigu, ordu desegoki eta aldrebe- sean, baina hor dago.

Oizko errepetidor honek euskaraz egiten diren lurralde zabalak hartzen dituenek, ez ote da izango garaia euska- raz ordu gehiago eskatzekoa.

Eskatuko bagenu, zer? Ausartegi ote litzateke?

LAGUN BAT JOAN ZAIGU

Heriotza beti duk latza gizonontzat, baina zartada haundiagoa, minagoa, barnean, 19 urtetan, biziaren lorian, he- riotzak laguna eramaten digunean.

Horrelaxe joan zitzaigun joan den hi- labetean Estanis Barrenetxea.

Asmo eta xede ugari zituen bere gor- putzaren luzeran eta ez zitzaion falta ahalmenik, ez eta gogorik, asmoak ekin- tza bihurtzeko.

Gaur bere lekua, etxean, lagunartean, Unibertsitatean, herrigintzan, hutsik utzi digu.

Jakin dezagun toki hori betetzen, be- rak nahi zuen bezala lanari helduaz.

Agur Estanis, egun haundirarte.

KATAZURI

azpeitia

TELEFONIKA ETA BANKAETXEAK

Telefonikako langileek, «matildeek» eta gainontzeko enplegatu guztiek, la- nuzte eta huelga gogorrek egin dituzte

Azpeitiko herrian. Huelga egiteaz gai- nera, bizpahiru manifestazio isilak bai- na batu-batuak egin dituzte. Konbenio berria deliberratzeko, juraduaren postu- ra erabat babestu nahi izan dute.

Azpeitiko banketxetako langileek ere lanari utzirik, denboraldi batez egon dira. Oraingo honetan gainera, egundo ezagutu ez den bezalako solidaritate ba- tez! Halare, beti edo gehienetan gerta- tzen denaren arauz, Gipuzkoanokoe- k, bere zuzendariari buruminik ez sortze- agatik edo beste banketxeetako langile- kin kidekotu gabe, lanean jarraitu du- te.

Dena den, funtsean, orain arte lanuz- terik eta huelgarik egin izan ez duten langileak ditugu. Azpetian, banketxe- tako langileek, geldidiren bat edo beste egin izan ohi zuten lehendanik ere; baina nork pentsa eta nori buru- tik pasa, Telefonikako langileek gisa honetan ikusi behar genituenik? Eta nolako elkartasuna beren artean!

IKASTOLAKO HITZALDIAK

Azpetiko ikastolako batzordeak, bes- te hiru hitzaldi antolatu ditu. Hitzaldi- hauk, agian, hiru egunetan izango dira. Badakigu otsailean egingo direla; egu- nak eta hizlarien berri ordea, oraingoz ez dakigu. Gaiak, egunak, hitzaldiak eta gainontzeko xehetasun guztiak, garaiz agertuko ditugu.

beasain

ESTANDA

Lantegi honetako langileak zerabil- kiten arazoari buruz, zerbait adierazia nauzue. Bestalde, lehen aipatzen nuen kezka, egia bihurtzen hasia dela dirudi zoritxarrez: Gauzak okerragotzen ale- gia. Urtarrilaren 19an hain zuzen, hala- ko «konponbide» bat eskaini bide zie- ten nagusiek. Alegia, 26 kaleratuetatik 20 hartzeko prest zeudela! Dirudienez, langileek ez bide zuten onartu horre- lakorik eta muga gabe ateak isten zi- tzaielarik, denak kalean jarraitzea era- baki zuten. Denak esan dut, baina zu- zendu beharrean naiz, bulegoetakoe- k lanean dihardute ta.

Astean zehar, zenbait agerpen eta ibi- laldi eginak dira Beasaindik Ordiziara nahiz bi herri hauen barnean... Hone- tan eta lanorduetatik at, CAFeko langi- le nahiz ikasle interesatuenek ere jar- raitu diete. Tarteka zenbait batzar ere egin dute Ezkialde hanzoko goi-kale- tan, Sindikal etxea han dagoelarik ere, biltzeko moduko lekuri- k ez duenez. As- tearen azken aldera (ostirale- z hilak 23) Beasaindik Donostiara agerpen ibilaldi bat egiteko asmoz ziren baina goizean Beasaindik irtetzen galerazi zitzaie- n.

Agerpenak egiten zerbait jarraitu du- ten arren, banaka-banaka eskutitzak hartzen hasiak bide dira, 50 bat egu- nez edo... guttinez kalean beharko du- tela adieraziz. Hirurehunik gora dira- teke langileok eta denbora horretan «flakiak» ez harrapatzea mirari litzate- ke. Etorkizun beltza nabari da inolaz ere eta eusmenerako dirua eskain de- zaketen langile sindikatoen hutsunea argi dago. Laneza ere hurbil dabilela diote ta... galtzak bete lan ukan behar du jendeak zutik irauten.

LAZKAO-TXIKI

Aurrez aipatu ez badut ere, bihoazkio Joxe Migel Iztueta bertsolari iaioari, ne- re zorionik beroenak. Beasainen ia egu- noro izaten dugunez, bertakoa bailtzen ezagutzen dugu. Horregatik hain zuzen ere, Urtarrilaren 25eko omenaldian, Beasaingo Dendari Elkartek eskainita- ko esku-erakutsia eskaini zitzaion Bal- da pelotalekuan. Eskaiolazko bere iru- di bat Bakaikoar Anda artista gazteak egina. Baina orain presaka eskaiolaz- koa eskaini bazaio ere, geroago, hori eredutzat harturik, brontzeko bat es- kaintzekotan izan behar dute. Dena merezi du Joxemielek, baina eskertze- koa, da Dendari Elkartearen burutape- na ere. Bertso koxkor bat idazten ba- zai- o ondoan, horra bete-betean asma- tu!

Bestalde, Indar lantegiak ere 5.000 pta. eskaini dio Joxemieli eta herriko Elkartaren batetan halako omen afa- riren bat egitekotan izan behar dute. Ongi da baina, ez litzateke okerrago, baldin da Herriko Jai Nagusietan edo... Bertsolari jaialdi bat bitarteko delarik halako omen herriko- i bat egi- tea. Horrenbeste zor diogu beasain- darrok!

BERRI LABURRAK

—Urtarrilaren 25 ean zen baita ere, Alkate aukeraketa. Beasain ere hone- tan sartzen zen, baina apenas aukera- rik zegoen, lehena bakarrik aurkeztu bide da ta. Honek zera esan nahi di- gu: Oso gustora gaudela lehengoaz, ala besterik ez dela gai sentitzen. Her- rria ezagutuaz gero, badirudi jendearen axola gabezia eta talde prestamenik eza direla itxurazko lasatasun horren oinarriak. Kalean lau oi- hu egitea bai- no zailagoa da hori nonbait!

—Beasaingo Aranealde S.A.k Ikasto- latarako duen Lizeo Alkartasuna Ikas- tetxean, gau beilariak ibiliak omen di- ra urtarrilaren 24 edo 25 inguruan. Li- buru, idazki eta beste ikasteko zenbait gai nahastu, puskatu eta hondatu eze- zik, hormak margotzen nahiz beraie- tan idazten ere sai- tu bide dira... Hori ote da «eskualdetako kulturak» ez galtzeko eta iraunarazteko egitaraua? Ala, Estaduaren eskolei konpetentzi- gehiegi eginen ote zaien bildur ote dira? Bitxia da, baina estaduarenetan ez bide da horrelakorik gertatzen. Non eta zertarako daude herriko hertzai- nak?

Joxe Ramon Beloki

24 ORDUKO
IRRATSAIOAZ

—Nola sortutako asmoa duk, Joxe Ramon?

—Beste ideiak sortzen diren gisa, noski: Burua bero izanik... bakarrik, kasu honetan, bihotza ere bero genuela ideia hau sortzerakoan, esango niake. Euskal Herrian, izan ere, biak bero izan beharra zegok baldin eta urrats sendorik eman nahi bada aurrera. Baina kontua ez duk «burube-roaren» muga arinetan geratzen, ez horixe. Hik badakik uneoro eta urtearen 365 egunetan amorratuki ibiltzen eta saiatzzen garela. Gure lanaren egin-kizunik funtsezkoena horixe duk. Alde hontatik «egun herezi» hau alde aurreko lan guzti hoi belduma duk. Ez geniake txonkatik mehar eta hausko-rrezko mamutzarrik altxatu nahi. Ez duk gure borondatea «koloretako su artifizialak» behin bota eta «hor konpon Mari Anton» batekin aldegitia. Eta, alde hontatik, ez diagu egun horren ondoren euskal kulturari atxikirik lan egingo duguna agindu nahi, baizik eta hori egiteko prestatuak gaudela adierazi, alde aurretik egin dugun lanagatik.

Gure lan hutsa, baina, ez huan beharbada aski izango egun honetan pentsatzeko ere (egiteko pentsatu behar bada, behintzat), baldin eta hik, nik eta guztiok dakizkigun zenbait aldaketak —edo aldaketa susmo— azaldu ez balitz bazterretan. Besteak beste, jo-andako urtearen azken partean emaniko «Hizkuntza Regionalen Dekretuak» gogaraziko niake. Komunikabideen sarrrera ireki zaiok gure hizkuntza zahar eta oraino eta oraindik arbuaiatuegiari, besterik ezean. Eta alde hontatik, ahal den neurrik zabalenean erabili nahi genizkiake Lege honek ematen dizkigun ahalbideak. Hala egiten saiatu behar geniake guztiok, bakoitzak bere lan sailean.

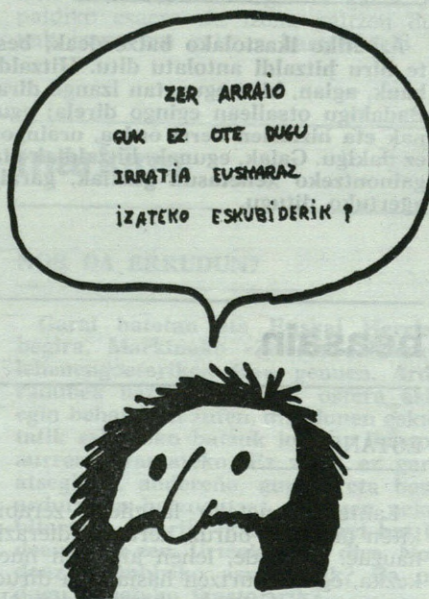
Hitz bitara bilduaz beraz, ideia honelaxe sortu duk: betiko jokabidea eta nahia uneoroko planteamendutan er-nearaz.

—Zer lortu nahi da?

—Eratzen gabiltzanok, lehenik eta batez ere nahi duguna zera duk: egin, eta ahal dugun ondoena egin. Eta honen atzetik gabiltzak su eta gar. Alde hontatik, eta alfer-alferrik lanean aritu nahi ez dugunez, egingo dugun hori arreta berezi batez jarraitua izatea ere nahi geniake, nola nahi genukeen, orobat, egun horren amaierarako era-

tuko dugun jaialdira Euskal Herri guz-tirik jendea agertzea. Eta ez bakarrik hori, noski. Irudimena dantzan jarriaz gero, izan ere, nornahiri ateratzen bait zaizkio zenbait arin-arin eta fandango berri. Eta horrela nik nahi nituzkeenak esaten hasiko banintz, ba, horixe... auskalo non geldituko nintzatekeen. Zerbait, halere, esan nahi niake: be-netan, egun horretan, zera gertatzea nahi niake: euskaldun guztiok egun horretan 24 orduak euskaraz egitea, guztiok. HOGEITALAU ORDU EUSKA-RAZ, ZUK ETA GUK, zioagu.

Beste zerbait ere nahi niake, eta hau ez diat ametsen habiara sartzen. Zera: Eguerdia inguruan retransmititu-ko dugun Euskaltzaindiaren bilerara lau Diputazio edo Aldundiak ager dai-tezela, beraiek sortua den Erakunde honi behingoz zor dioten babes ofi-zial guztia aitortu diezaioten. Nahi nia-ke eta lortzea espero diat. Ez diat uste egun inork muzin egin diezaziokeenik honi.

Ezer lortu baino hobe, horrela (na-hiz eta zenbat eta gauza gehiago lor-tzen ditugun, hainbat eta hobe eta pozikago gu, nola ez?), Euskal Herri-ari egun bat eskaini nahi zioagu.

—Nola burutuko?

—Lehenik horixe: 24 ordu izango dituk, elkarren segiran, egun osoa har-tuz. Eta ordu guztietan euskara bai-zik ez duk entzungo, euskara hutsean arituko gaituk. Bakarrik salbuespen bi, ezinbestez: Radio Nacional-arekin eguerdiz eta arratsez izan behar di-tugun konexioak, gure esku ez dau-denez gaztelaniaz izango dituk. Hau duk puntu nagusia.

Erabiliko den gaia —eta singula-rean propio zioat— euskal kultura izango duk.

Egunak osagai hauk izango dizkik:

● Ordu erdiko 13 mahain inguru. Gaiak: 1.—Euskalduntzen-alfabetatzen. 2.—Poesia. 3.—Folklore: dantza-eta musikatresnak. 4.—Komunikabideak. 5.—Euskal Herriko ekonomia. 6.—Aranzadi eta inestigazioa. 7.—Margo-lari-eskulturgileak. 8.—Liburu argital-dariak. 9.—Antzezleri eta antzerki idazleak. 10.—Nobelari eta saiakera idazleak. 11.—Bertsolariak eta. 12.—Kantari eta diskaetxeak.

● Bi ordu eta erdi inguruko mahainingurua IRAKASKINTZA HAUR-ZAINDEGIK UNIBERTSITATERAINO-az. Hau bazkalondan izango duk.

● Eguerdia eguerdian, berriz, egu-naren ardatz gisa, EUSKALTZAINDIAREN bilera bat eskainiko diagu direktoan eta bertan; espero diagu, «komunikabi-deak eta euskara» gaiaz hitzegingo de-la. Bidezko zeritzioagu behintzat. Bile-ra hontara, berriz, lehen esan diadan bezala lau Aldundi edo Diputazioei or-dezkari ofizialak bialtzeko eskatuko ziegu.

● Euskal Herriko hogeitalau bailara-tan zernolakoa den euskal kulturaren egoera kontatuko diguten beste hain-beste kronikak jasoko eta emango ze-tiaugu.

● Euskal kulturaren alorrean lan garrantzitsu bat eraman dutenekin eta arrazoin batengatik edo bestearenga-tik pertsonaje interesgarri diren zen-baitekin izaniko 25 bat elkarriketa emango dizkiagu, egun horretan ere.

● Bertsolariak ere egun horretan uneoro agertuko dituk, esan geneza-kek, 24 orduetan zehar. Eta zer esan-ik ez, musika. Hau gabe ez duk irra-tirik egiten.

—Hogeita lau orduko irratsaioa!

—Hau guztia egiteko, berriz, hono-ko sistema hau erabiltzea pentsatzen diagu: Iruñean, Gasteizen, Bilbon eta Donostia eta Loiolan estudioak jarri-ko dizkiagu, alde guztietatik direkto hitzegiteko modura. Eta egin ere hala egingo diagu. Beraz egun horretan parte hartuko duenak ez dik zertaz Do-nostiara edo Loiolara etorri beharrik izango, baizik eta goian aipaturiko edo-zein leku horietatik hitzegin ahal izango dik.

● Gure asmoa duk ahal den guztia direktoan egitea. Asko irabazten dik bizitasunean. Baina honek, noski, problema bat baino gehiago zekarrek. Batez ere, ia jenderik azalduko ahal zaigun goizeko 4etan (esate batez) di-rektoan hitzegitera. Guk geuk ez dia-gu lorik egingo, noski, gau horretan. Baina, gainontzekoak, ezin behartu.

Hala eta guztiz biziki bai eskatzen diegula: urtean egun bat duk eta, pentsatzen diat, guztioi zaigula interesatzen euskal kultura goizeko lauetan (goizaldeko ordu tikitan) bizi-bizi jarraitzen duena adieraztea. Ahal dugula hortara jo behar diagu. Irabazten aterako gaituk eta, gau batez ordu gutxiago lo eginda ere.

● Eguna bukatzeko, berriz, jaialdi handi horietako bat eratu nahi geniake. Lau ordu, gutienez, luzatuko den horietakoa. Eta bidebatez, jaialdi ona, batere errazkeriara jo gabe. Donostian izango huke Euskal Herri guztitik jendeak bildu behar badu ere. Jaialdi honen egitaraua eginga zeukeagu da goenekoz. Baina kantariak —eta gainontzekoak— abisa gabe zeudek hiri erantzuten ari naizen une honetan. Eta, hala, nahiago diat honen berri zehatza beste batetarako uztea. Bakar bakarrik zera esango niake: egun horretan Donostiako «Velodromo» edo «Palacio Municipal de Deportes» delakoa betetzeko adina jende bildu behar litzatekeela. Ilusioak?

HAZKUNTZA MINISTERITZAREN
ARDURAPEAN

EUSKARA TITULU OFIZIALA

Lerro hauk argitaratzen direnerako hasiak dirateke Bilboko «Escuela Oficial de Idiomas» delakoan euskarazko ikastaroak.

Otsailaren 2an hasteko ziren, eta oraingoz lehen eta laugarren mailako ikastaroak baino ez die ekingo. Lehen maila ezertxo ere ez dakitenentzat izango da, eta laugarrena, aldiz, Euskaltzaindiak lehen mailako euskal irakasle titulutzatzen eskatu ohi duenaren arauera guti gora behera, hau da, ortografia, deklinabidea, joskera, aditza, testuen azterketa etab.

Laugarren maila honetan hasteko, aurretsamina bat gaingitu beharko dute ikasleek, test edota gaitasun frogatze gisa. Bigarren eta hirugarren mailak —ezta boskarrena ere— ez dira oraingoz emango.

Irakasleak, alfabetaren ordenaz, zazpi hauk izango dira: Rikardo Badiola, Xabier Egileor, Alfontso Irigoien, Jose Lasas, Paul Muñoyerro, Mikel Zarate eta Juan Jose Zearreta. Departamenduko arduradun bezala, Xabier Iriarte.

Ikasaldiak astelehen, astearte, asteazken eta ostegunetan izango dira, arratsaldeko 4etatik 9etara, ordutik or-

dura. Horrez gainera, astegun buruzuritan ezin ahal izango dutenentzat, larunbat goizean 9,30etatik 1,30etara ikasaldi bizkor bat izango da.

Datook gonbaratzekotan, diogun, batzaz beste euskarazko ikasaldiak hirurogeiren bat ordu izango direla guztiz, beste edozein hizkuntzakoak laurogei diren artean. Hala ere, laster gehitzeko asmotan, arrakasta handia izan baita. Astebete lehenago 460 ikasle inguru ziren matrikulatuak, eta azken egunetan askoz ere gehiago, segurutik.

HIRU PUNTU

Guzti honetaz, hiru puntu nagusi ikusten ahal dira, behar bada azpimarke daitezkeenak:

1.—Irakasleak «hatzaparrez» izendatuak izan bide dira, inolazko gaitasunik batere frogatu gabe. Aukerakoak diren irakurleak izango du nork bere iritzia. Zer kriterio erabili den, zer jakintza maila eskatu den eta beste, ez da erraz jakiterik.

2.—Irakaslegoa gutienik bi jokeratako pertsonak osatzen dutenez, metodologiaren arazoa ezin besteko koska gerta daiteke. Funtsean, euskara batua ala bizkaiera dago hauzitan. Agian, elkarrengandik banatuko dituzten arrazoiak baino hurbilazazko dituztenak kontutan hartzea interesgarriago izango litzateke une honetan.

Hoitako inor ez dago egon bizkaiera delakoaren kontra. Baina euskarazko titulu ofizial bati buruz ari garenez gero, euskalki bat baino euskalkiak —dialektologia— dirateke guti zein asko aztertu behar liratekeenak, beti ere euskalkien gainetik hizkuntza normalizatu bat egon behar delarik.

3.—Testuen kontuan, laugarren mailan apunte batzuk erabiliko dira, ez baitago besterik.

Lehen mailan, berriz, euskaraz tutik ez dakitenentzat alegia, zer metodo aukeratu eztabaidatu izan da. Xabier Peña, Jon Oñatibia, Euskalduntzen, Coca-Cola, eta Euskara Hire Laguna direlako metodoak izan dira batez ere aztertuak. Zuzenki bat hautatu beharrean eliminazioaz egin da, eta azkenik badi-rudi Euskalduntzen izenekoak izango dela aukeratua, han hemenka zerbait egokituz. Eta, aukeratu, ez onena delako (ona bada) praktikan ia besterik ez da goelako baizik.

Bada hemen, uste denaren kontra, metodo falta handia.

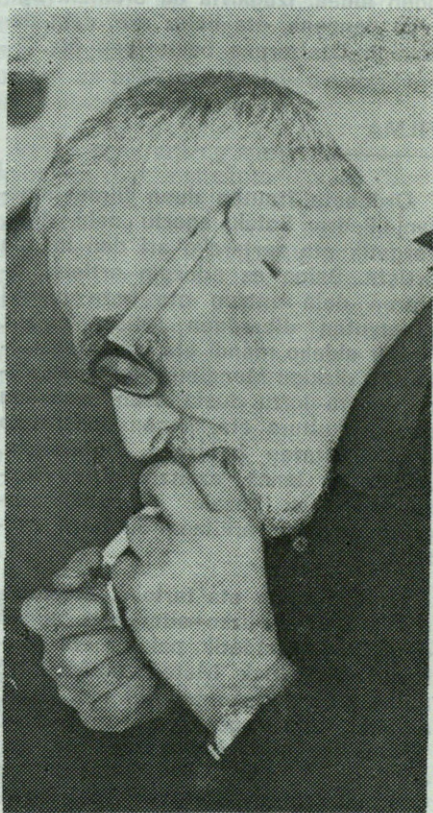
AURRERA BEGIRA

Esan bezala, otsailaren lehen astetik aurrera hasia da euskararen irakaskin-

tza hizkuntza-eskola ofizial batetan. Emango den titulua ere ofiziala izango da, Hazkuntza Ministeritzaren ardurapean.

Ez da ikastaro hau batpatean sortu. Ez zatekeen behar bada berez sortuko (berez ez da ezer sortzen), herri girotan iniziatiba eta eskari konkretu bat eragin izan ez balitz.

Arazoa aurrera doakigu, ezin harre-ra hobeagoz. Hainbat irakasleren uste-tan ikasle gehiegitxo apika, baina problema honek, luzarora, gutienarena baino irtenbide errazago eta pozgarriago duke.

“NORTASUNA” FILMA

Urtarrilaren 27an, Pedro Sotaren «Nortasuna» filma aurkeztu zen Iruñean. Filmaren estrenorako, beraren protagonistak, hau da Remigio Mendi-buruk, etorrera agindu zuen, eta, nahiz eta elurrak zenbait traba jarri Iruñerako bidean, gure artean izan genuen. Filmaren egileak interes handia zuen «Nortasuna» Iruñean estrenatua izan zedin, geroko elkar hizketan esan zuen bezala.

Espero zitezkeen baino jende gehiagok bildu zen Salesianoen aretoan. Eta ikusleen artean pertsona berezi bat agertzen zen: Jorge Oteiza.

Ez da erraz baloratzea zernolako garrantzia duen Iruñean egindako ihar-dunaldi honek. Alde batetik, euskal zine baten zimendu sendoak bota, bestetik nafar artistek euskal izateari eman dioten baietza, eta azkenik, aspalditik Oteizak eskatzen duenez, Iruñea Euskal-Herriko kultur hiriburua bilaka dadin emandako urrats tinkoa; faktore guzti hauek bildurik, sekulako interesez bete zuten saioa.

Bertigo piska bat ematen zigun Oteizaren arrazoiak entzuteak, batez ere Euskal Herriaren salbazioa Nafarroatik datorrela adieraztean. Handia, handiegia da gaurko errealitateen eta guk nahi genukeenaren artean dagoen aldea. Izugarria da oraindik egiteko dagoena, eta halaz ere, ezin dezakegu Oteizarena bazterrean utzi.

FILMA

Ordubete irautean duen filme honetan, Pedro Sotak agertu nahi digu, zergatik eta zertarako ari den lanean artista. Baina ez edozein artista, lurraren deia entzun eta bere lurrari erantzuten diharduen artista baizik. Artistaren lanak, azaltzen diren bertsolarienenak bezala, sustraitua dagoen neurrian arkitzen du bere zentzua.

Orduan zehar eta tarteka, Mendiburuk arteari buruzko aitorketak egiten ditu. Teknika aldetik, paisaje eta koloreak zoragarriak iristen zaizkigu 16 milimetrotan burututako zintan. Soinu aldetik, nabariagoa zen erabilitako tresnen eskasia, baina ongi eta argi adi daitezke Xalbador, Lazkano eta Gorrotxategiren bertsuak eta Mikel Laboaren kantak.

Kritika bezala, esan zitzaion egileari ritmoan etenak ikus zitezkeela Mendibururen mintzaldi eta bestelako zatien artean. Baina ez dira ritmoa eta estiloa Pedro Sota kezkatzen dutenak: lanaren balioa, efektibitatea nahi du ezagutu eta horren arabera epaitu behar da obra.

«Nortasuna»-k zubi bat izan nahi du. Artisten mintzaira eta jende arruntarena desberdinak dira erabat, eta arte lanak mutu izaten dira ikuslearentzat. Dudarik ez dago, heziketaren falta bat dela eta sentipenaren aldetik elbarritu batzu besterik ez garela. Eta heziketa ezak dakarren ondorioa, artistak hartu behar bere gain konpoketaren bila abiatu. Elkarri hurbiltzerako lehen urratsa berak eman behar du, na-

hiz-eta bere lana ez izan. Eta filme honen bidez artista beraren eta lanaren zergatiak, prozesuak eta fruituak ezagut ditzakegu. Hau da eskaintzen duen zerbitzua; eta ez txikia. Dena dela, batzutan argi eta ximple bada ere, gehienetan zailgia zaigu Mendibururen hitz-jarioari jarraitzea; ez da libratzen artisten arteko metalengua-jeaz. Eta hori da topa dezakegun akatsik handiena.

EGILEA

Pedro Sota gaztea, 1949an jaio zen Buenos Airesen, euskal atzerriaratu baten seme. Parisen egin ditu zine ikasketak, baita ordubeteko filma frantsezez ere: «Le vent des urnes». Baina Euskal Herrian egin nahi luke zinea. Eta herriak bere baitan duen sentimenduari erantzungo liokeen zinea. Honengatik «Ez du zentzurik zine dramaturjiko egiteak, ez baitago euskal sentipen dramaturjikorik». Beraz, lana herrian sustraiturik egonen da eta herri erroak dauzkaten zuhaitzak, jatorrizko emaitzak erakutsiko ditu. Eta enbor jator hoiaren artean, hor ditugu geure artistak. Artistak, lehendabizi Mendiburu, gero Oteiza, beranduago Arza anaiak eta beren ikimilikiliklik... Eta zine baten oinarriak fermuak izanen direnean, orduan izanen da filme luze et apropioak egiteko garaia.

Artisten pentsakerak, bizipenak, euskal izatea islatzen dute. Oteizak esan zuenez, aldeaz aurretik lan egiteko irizpideak ezartzen dituen euskal eskolarik ez bada ere, denak, benetako iturrietan edaten ari badira, puntu arruntak edukiko dituzte. Ikusleak antzeman behar die puntu hauei, eta konstante hauek osatzen dituzte euskal estilemak. Arte lan hauei Oteizak ezagugarri bat arkitzen die: obrek euskal izateari eutsi nahi diote, bere izaeraren zaindari dira. Hemendik dator kio euskal arteari bere totemismoa. Arte-lanak zaindu, gorde egiten du artista bera eta herri osoa.

PROTAGONISTA

Inork lurraren seme dela esateko eskubiderik badu, hori Remigio Mendiburu dugu. Naturaren interpretea dela, zioen Pedro Manterolak, Diario de Navarrako kritikoak. Zuhaitzaren prozesu osoa jaso nahi izan du bere artetintzan: hasi barren-barrengo erra-tetatik, eta adarren puntetaraino Mendiburuk zuhaitza adi-erazi, bere misterioa azaleratu nahi du. Egia esan, «Nortasuna» dela medio, Mendiburu-ren obraren ezagumena ikaragarri errazten da eta pentsa ez zitekeen ulermen maila batetara iristen gara.

Mendiburuk artistaren tokia, eta bereziki euskal artistarena, zein den ondo daki, eta honexegatik ezagutzen du artista ororen hondoko problematika eta soluziobide egokiaren eza: urte-tan zehar ezagupidez betetzen ari den artistak, filosofi terminoez jabetuz doanak, ezin salbatuzko antagonismoa du begien aurrean, hots, pentsatzen ez duen gizartea; hain zuzen bere obren destinatario den gizartea.

Expresionismotik ihes egiten du Mendiburuk, euskal arima ez bait da patetikoak. Bere lanak kontzientziak betetako gauzakiak dira. NORTASUNA. Filma amaitu ondorengo elkar hizketan aberatsarekin ondo gozatu genuen, batez ere Oteizaren hizkera bizi eta bizigarriarekin. Zintaren izenari buruz bazuen zer esanik. Nortasuna ez da, eta ez da izan behar, artistarena, herriarena baizik. Honen arabera izena ez dagokio filme honi, pentsa erazi bait lezake Mendibururen nortasunaz ari garela; eta hau ez da guztiz egia. Nortasuna, Mendiburu, eta Basterretxea, eta Ugarte... eta abarren obraren atzean, barrenean datza. Beraz, Nortasuna, filme-ziklo osoaren izena izan behar luke.

DISTRIBUKETA

Pedro Sotari galdegina zitzaion punturik interesgarrienetako, haxe izan zen: ez ahal zen pentsatu filmea egitean banatzeko eduki zezakeen problema, hau da, ordu bat irautean, ez dela ez korto eta ez largometraje, eta zail dela edonon ordubeteko film soilarekin zine programazio bat egitea. Honek pelikularen zabalkundea galerazten du, jakinaz zein diren gaurko empresarioen interesak eta ikusguneak.

Sotak agertu zuen, lehendabiziko asmoa, bi filme egitekoa zela. Bakoi-tzaren iraupena ordubeteko izanen litzateke, eta programa oso bat eskaintzeko nahikoa. Bigarren filme honen pertsonaia Oteiza da, eta orain arte piskat ihesiz ibili bada ere, badirudi lan honetarako prest dagoela.

FINANZIAZIOA

Diruaren arazoak ere hitz egin zen eta, honetan ere, aportazioak kanpotik datoz, Frantziatik. Antza denez, euskal dirua izutua dago Ama Lur-en esperientziarekin. Rentabilitate eskatzen du euskal diruak eta mirari bat ez badago tarteko, hautsi ezina da diru eta rentabilitatearen «bata-sun naturala». Non ote dago euskal kontzientzia duen burjesia?

M. BUJANDA

ABADINON SAN BLASETAN

Feria ospetsuak egin ohi dira Abadinon. Idi, asto, ijito, baserritar eta kale-tar denetarik eta nonahitik bildu ohi da. Demak, sariak hitzaldiak eta abar ere izan ohi dira.

Gehien batentzat dirua ateratzeko bakarrik izaten badira jaiok ere, beste helbururik duen ekintzarik ere bada.

Abadiñoko gazteriak eta «Gerediaga» elkartearen Abadiñoko ordezkari-tzak antolatuz, 9-14 arteko astean, hitzaldi mordo bat izango dugu. Guztiak arratsaldeko 8etan, herriko Liburutegian izango dira.

—9an Folkloreaz («Bizkaiko dantzak») Iñaki Irigoienek.

—10ean «Bilinguismoa eta diglosiaz» Jon Juaristik.

—12an «Kutsaduraz» J. R. Etxebarriak.

—13an «Euskal Fueroaz» J. L. Lizundia.

Aste hori Euskal jaialdi batez amaituko dugu. Hauek parte hartuko dute jaialdi honetan: XEBERRI, GONTZAL, ION ETA JOKIN, EDU IRIONDO eta OSKARBI taldeak; AREITIO bertsolariak aurkeztuko ditu.

Arrantzale Abestien I Lehiaketa Ondarroan

Lehiaketa hau otsailaren 14-21 eta 28an jokatu da. Bilboko Aurrezki Kutxa Munizipalak babestua da BOGA BOGA SARIA deritzan lehiaketa hau. Kresala Elkarrekin antolatzen du eta BIDE-ONERA zineman izango da gaueko 10,15etan.

Hona otsailaren 14eko saioaren egitaraua. Hurrengoan emango dugu beste bi saioen berri.

OTSAILAK 14 LARUNBATA I SAIOA

1.—Epai-mahaiak aurretiaz aukeraturiko hamairu abestietatik, SEI hauek abestuko dira, gaurko saio honetan:

—«Ba datortzu argia»:

Egilea: Gotzon Aulestia

Abeslaria: Amaia Aulestia

—«Dabil beharrean»:

Egilea: Anton Lacha

Abeslaria: Oskorri taldea

—«Eguzkia»:

Egilea: Sabino L. de Gereño

Abeslaria: Unai Bilbao

—«Gizonari itxaroten»:

Egilea: Joseba Saez Ortuondo

Abeslaria: Itxaro Mentxaka eta haur laguntzaileak

—«Gure Ama Itsasoa»:

Egilea: Begoña Prieto

Abeslaria: Oskorri Taldea

—«Zer dagigu»:

Egilea: Cipriano Larrañaga

Abeslaria: Celso Veloso.

2.—Abeslari deitu bezala, parte hartuko du MIKEL LABOAK.

Hiru liburu interesgarri

Bilboko La Gran Enciclopedia, hiru liburu arras interesgarri argitara eman ditu. Aurrengo biak, Joxemiel Barandiaranen «Obras-etako» VII-VIII. aleak dira. «Vasconia Antigua» sailekoak biak. Joxemielek berak egindako hitzaurre xehe baten bidez, Euskal Herriko azternategien kronologia sintetiko bat eskaintzen digu. Euskal Herriko anitz trikuharriren berri, bere argazki eta guzti, liburu hauetan, aurkeztu dizkigu gure Barandiaran txit jakintsuak.

Hirugarren liburua, Luis Urantzuren «Lo que el río vio» dugu. Liburu hau aspaldion agorturik zegoen, eta orain berriro argitara ahal izan da. Bidasoko herrien berri eta hango kondaira ikertzeko, liburu ezin egokiagoa dugu Urantz jaunaren bilduma mardul hau. Liburuok, hain garestiak izatea, berriztan tamalgarrak.

Bertsolariak Deustuko Unibertsitatean

Joan den Urtarrilaren 29an bertsolariak izan genituen Bilbon: Agirre, Arregi, Lizaso, Azpillaga, Mugartegi eta Narbaitza. Gaijartzaile, Adolfo Arejita, Bilboko Herri irratiko euskal irratsaioak gehienbat betetzen dituen hizlaria. Zoritarrez, oso jende gutxi haratu ginen, eta, berez hain serioa eta hotza den Parainfoa jendez ez bada betetzen eta lagunarte giro bat sortzen ez bada, bertso saioa hotz samarra izateko arriskua da.

Bertso onak entzun ziren. Baina kritikaxoren bat egitekotan, esan behar da gai «intelektualegiak» jarri zitzaizkiela, unibertsitatean bait geunden, nonbait, eta, horregatik, apur bat «salduta» bezala arkitzen zirela bertsolariak han goian, argitan, entzuleak behean, ilunpetan geunden bitartean. Giro serioegia, agian, nere eritziz. Askotan entzun izan da bertsolariei gai errezegiak eta farregarriegiak jartzen zaizkiela, baina, han hutsune horixe nabaritu genuen: umore apur bat.

Kultur Batasunaren elkarte berria

Urtarrilaren 23an, eta Baionako Era-kustokian, iparraldeko Euskal Kultur Batasunak elkartu ziren. Ikas taldeak parte berezia izan behar du.

Bertan honako hiru kezka ezagutze-ra eman zuten:

1.—Euskal zibiliziotara beldur gabe iritsi behar da.

2.—Horretara heltzeko, gauza den jendea nola lortu?

3.—Kultur mailara mugatu!

Aurrera jotzeko asmoetan dabilta. Sar bitez buruz aurrera hortik barrena, eta amaika mesede Herriak jasoko du zuek guztiongandik.

LAZKAO TXIKIRI OMENALDIA

Ez noakizue hil honen 25ean *Baldan* egin zitzaionaren berri ematera, Goiherrik eskaini zion erregalia erosteko Zaldibik ere eskupekoa eman zuela esateko izan ezik. Herriko Udaletxeak eta Zaldibiko bertso zaleen artean bildutako diruz osatu zen eskupeko hau.

Bestalde esan beharra dago zaldibitar asko ikusi genuela Donostian. Agurtu zuten bertsolarien artean ere bagenuen errepresentante bat: Patxi Iraola. Bertso bukaerak soilik hartuta ere, osorik jaso ez genuenez gero, konturako zarete zer esan zion gure izenean. Zorra, jatorra, alorra, bizkorra, hilezkorra. Oso bertso ona bota zuen.

Besteak beste orain berriz Zaldibiko Ehiz-arrantzako elkarteak omenaldi berri bat eskaini nahi dio. Beajaundeizutela! Otsailaren zazpirako izendatu dute omenaldi hau. Basarri, Uztapide, Lasarte eta abar hemen izango direla jakin dugu. Ez dira oraingoxe ezagunak gure artean.

Baina zergatik omenaldia Zaldibin? Joxemielek lotura handiak ditu Zaldibikin. Zaldibi eta Lazkano zatitzen dituen mendiaren Lazkao aldetik dagoen Lazkao mendi izeneko bailaran, *jAba*lin baserrian jaio zen. Zaldibiko mugatik gertu beraz.

Gure herrirako joera handia izan omen du beti; ez da harritzekoa ere hain gertukoa izanik.

Familia artea ere badu Lazkao-txiki Zaldibin: Enaitzan, Urretagoenen, Urtsu-txikin eta abaren; beraz oso txikitatik hasiko zen Zaldibira bidean.

Batez ere bere bertso goseak eraginda etorriko zela uste dugu askotan. Oso bertso zalea da Zaldibiko herria eta urtean zehar bertso saio asko izan ohi da: Joxemielen gazte denboran ere bai noski. Han eta hemen erromeri asko

izaten zen; arotxane, depositu, teleitxon eta. Bertsolariak han izaten ziren tarteko, Bentaberrin behintzat bertso laria askotan izaten omen ziren garai haietan. Gure Joxemiel han egongo zen noiz esango zioten bertsotan has-teko zai. Hamabots, hamasei edo hamazazpi urte zituela hau guzia. Ordurako ere bertsolari ona omen zan Lazkao-Txiki.

Nik neuk Enerien ezagutu nuen bertsotan. Anexitoren txabolan orain dela 20 bat urte.

Horretaz gainera ez da egongo Zal-

dibin tabernarik edo soziedaderik bertsotan jardun ez denik. Plazan zer esanik ez. Bertso asko eskainia da zaldibitarrei. Ondo merezitako omenaldia beraz.

Joxemiel Zaldibin bizi dela esatea asko litzake baina Zaldibiko Gurutzeta basarria erosi duela eta hantxen jarduten dela lanean egun guzian egia da.

IZTUETA omentzera goaz berriro, baina Iztueta bigarrena oraingoan, Lazkao-tarra.

GIRO

EZ GAITU GUSTORA UTZI

— 1 —

Illabete bat pasa ondoren
itzaldi luze baten zai
aitortu bear gutxi direla
gelditu diranak lasai,
Demokrazia ogei bat aldiz
berak aitatu digu bai,
baiña bear dan pausorik orrek
aurrera ez du eman nai.

— 2 —

Nik uste nuan gauzak garbi
azalduko zituala
ta ikusi det len bezin illun
danak utzi dituala,
erriak zion oraingo ontan
zerbait egingo zuala
argi dago bai, Bunker orretzek
oraindik indar duala?

— 3 —

Egia esan Bunker orretan
nik ez dakit nortzuk dauden
baiña uste det oiek oraindik
agintzen dutela emen,
lenago dudik bazegon ere
ikusi degu nabarmen
Arias jaunak eskeiñi digun
itzaldiaren ondoren.

— 4 —

Kuadrilla ortan ez dagoana
beretzako da gorria
ta gauza onek ematen dio
berebiziko larria,
baiña oraintxe bi ezpataren
erdian dago jarria
bietatik bat aukera bear
Bunkerra edo erria.

— 5 —

Bietatik bat aukera zazu
ez dago beste biderik
bien besotik ez dagolako
emen ikora joaterik,
itzaldi ontan etzaizu eman
nora zoazen tankerik
ez dezu esan zuri komeni
zitzaizun ura besterik.

— 6 —

Guk ezin jakin gobernu ortan
zer asmo artu dituzten
baiña guretzat ona danikan
bakar bat ez det ikusten,
orain bi urte kanta berdiñak
or erabilli zituzten
eta erria aspertu zaigu
beti kontu bat entzuten

— 7 —

Anistia ta elekoioak
guk nai ginduzke iritxi
baiña beldur naiz ez ote diran
ateak berriro itxi,
Arias jaunen itzaldi onek
ez gaitu gustora utzi
itz eder pranko esan du baiña
probetxukorikan gutxi.

— 8 —

Bi gauza auek eskatzen ditu
orain Europa Batuak
alde batera uzteko gure
burruka ta gorrotuak,
elekoioak libreak eta
libreak sindikatuak
eta erria gobernatzeko
erriak aukeratuak.

— 9 —

Arias jaunak ori badaki
gaur iñok baiño obeto
erri libre bat bear degula
besteakin bat joateko,
ez ote dira bi gauza oiek
emen denboraz beteko
guk ain maitea degun erria au
zoriontsu egiteko?

— 10 —

Nik gaur eskatzen dedana noski
ez da izango erreza
orretxegatik agindu dizkat
San Antonioi bi meza
sindikatoak ta presoak libre
ta zer esanik ez prensa
orixe baita milloika askok
egiten degun ametsa.

MATXAIN

Gipuzkoan, nor gu baño gertuago?

91 etxe zuretzat urbillago

Izan ere, Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa etxe au duzue Gipuzkoako Kutxetan leenengoa.

Orregatik, gipuzkoarren zerbitzurako beti gertu eta prest egotera beartuak gauzkazu. Auxe da gure egitekorik nagusiena, orretarako sortu zan, batipat, Caja de Ahorros

Provincial de Guipúzcoa 1896 urtean. Gipuzkoarren kutxa duzue Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa, Baduzu arrazoirik, beraz, gurekin elkaturik jarrai dezazun.

Utzi ezazu zure uste osoa Gipuzkoan leenengoa duzun Kutxa etxe ontan.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA

Yany

